

Literatūra

RAŠTIJA
MĖNAS
MOKSLAS

NR. 298

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XII METAI

P. ABELKIS

SENAJAME DVARE

Greitais žingsniais Petrelis perbėgo kelio tarpą iki sodo galo ir... rūmai kaip ir tada, kai jis su daktaru ir Analisa buvo čia atvažiuavę. Tik vartai buvo pasvirę, kiekviena pusė sau: matyti, jų niekas ilgesnį laiką nebeuždarinėjo. Kiemas buvo apleistas, prižėlęs piktžolių, kai kurie parko medžiai iškirsti, veja priaugusi dilgėlių, o rūmų pirmo aukšto visi langai užkalti lentomis, tik mūro pastatai, lyg snaudžią milžinai, rūstūs niūksojo.

Kieme riogsojo kai kurie ūkio padargai dar iš pernai rudens čia pamesti, surūdiję ir niekieno neprižiūrimi. Už jų matėsi virbų krūva.

Nors kiemas ir buvo pakeitęs savo veidą, bet rūmų durys, per kurias bėgiodavo svečiuodamasis šiame dvare, tebebuvo tokios pat iš tamsaus ažuolo ir tokios pat išdidžios, kaip ir anais laikais. Tada jis negalėdavo jų atidaryti, — per sunkios jo jėgoms buvo. Bet kaip jis nustebo, kad ir dabar nepasidavė atidaromos. Dar sykį visomis jėgomis paspaudė rankeną, bet nieko negelbėjo: rankena judėjo, bet durys nesivėrė. Suprato, kad užrakintos. Apėjo rūmus, norėjo iš kitos pusės įeiti, per virtuvę, ir čia jo niekas neįsileido; mėgino nuo ežero pusės, per terasą, bet čia jį pasitiko du šunys. Berniukas kiek išsigando, pastatė krežiuką ant žemės, ir graibstėsi kuo galėtų atsiginti nuo šunų. Kaip tyčia nieko negalėjo sugriebti. Jam pasilenkus, šunys pašokdavo tolyn, bet atsistiepus — vėl puldavo. Nežinia kuo būtų baigusios tos imtynės, jei iš tarnų namo, kurs stovėjo netoli rūmų, išbėgusi mergytė nebūtų puolusi į jį ginti, bardamosi ant šunų:

— Ša, galgonai, nurimkite, — ir ėmusi rykšte juos plakti. Šie nenoriai, urgzdami, nudyrino tvartų link. — Ko ieškai čia? — piktai paklausė Petriuką. — Nežinai, kad čia draudžiama pašaliniams vaikščioti!

Berniukas matydamas, kad jį bara toksai sutvėrimas, kurio niekas nebijo, o šunės nudūlino tolokai, išlėto pasiėmė krežiuką ir palengva atsakė jai:

— Ieškau šilo dukros Marijos.

— Mano mamos... — tarė nustebusi, — o kam tau ji reikalinga?

— O kam tau reikia tai žinoti... — ėmė kalbėti išdidžiai. — Greičiau nuvesk pas ją: labai svarbus reikalas.

Ši pasižiūrėjo į jį, pakraipė apatinę lūpą, kaip kartais suaugusieji daro, ir lyg galvojo, ką su juo daryti.

— Pssss, svarbus reikalas... Mama neturi dabar laiko.

— Čia ne mano reikalas, o jos. Jei neturi laiko, aš taip pat neturiu ir galiu tuoj grįžti atgal nieko jai nepasakęs... — Išdidžiai tai išdrožęs atsisėdo ant terasos laiptų, lyg norėdamas pasakyti, kaip tas indėnų vadas, kad jis pasakė viską ir tai jo paskutinis žodis "hov".

Nežinia, ar mergaitę šie paskutiniai žodžiai paveikė, ar jo elgesys, ir ji, kiek pagalvojusi, tarė:

— Eime, aš nuvesiu pas mamą, jei jau taip nori.

Ji vedėsi į tarnų namą. Petriukas, eidamas paskui, ėmė teirautis:

— Ar jūs gyvenate ne šiuose rūmuose?

— Žinoma, kad ne!

— Kodėl?

J. K. Katkevičiaus
kautynės su maskvėnų
vadu kun. Požarskiu
Koverznevo paveikslas.

(Iš Dr. V. Sruogienės parašytos Lietuvos istorijos, kurią leidžia Tėvynės Mylėtojų Draugija).

— O kas tau rūpi! — atsikirto dabar jau mergaitė.

— Ot, taip sau...

Abu ėjo tylėdami.

Priejus šeimyninę, mergytė atidarė duris ir abu įėjo koridorin. Jis buvo ilgas, per visą namą; iš abiejų pusių sienoje matėsi daugybės durų, o pačiame gale laiptai, vedą į antrą aukštą.

Vadovė atidarė pirmas iš kairės duris ir juodu radosi dideliame kambary su ilgu stalu gale ir suolais aplinkui. Gale, prie stalo, ant sienos kabėjo Kristaus kančios kryžius. Iš visko matėsi, kad šis kambarys yra šeimynos valgomas ir mažai kuo skiriasi nuo daugelio ūkininkų šeimyninės, tik jame truko lovos ir krosnies ir būtų buvęs lygiai toksai pat, kaip šilų virtuvė, tik daug didesnis.

— Sėskis ir palauk, — tarė mergaitė ir pati įėjo kitan kambarin, uždariusi paskui save duris. Berniukas vistiek jų pasikalbėjimą girdėjo.

— Mama, su tavimi nori kalbėtis koksai tai nepažįstamas vaikas.

— Matai, kad neturiu laiko: reikia baigti lyginti skalbinius kol lygintuvas karštas. Ko jis nori?

— Nežinau, toksai išdidus, pasipūtęs lyg ežys.

Petriukas tai išgirdęs visas paraudo iš pykčio.

— Eik, Marytėle, ir pasakyk, kad palauktų. Matai, saulė greit nusileis, tamsa užklups, reikia skubėti. Greičiausiai elgetaudamas atėjo.

Ji nespėjo sakinio baigti, kaip atsidarė durys ir Petriukas pasirodė ant slenksčio.

— Aš nesu elgeta ir ne ko maldauti iš tamstos atėjau. Aš tarnauju pas jūsų tėvą šilą, kursai liko marinamas, o gal dabar jau miręs yra. Niekas nediršo eiti tamstai šios žinios pranešti, nors šeimnininkė ir visko žadėjo už tai, tik aš apsiėmiau tai padaryti, ir štai esu čia. Aš savo pažadą išpildžiau ir galiu grįžti atgal!

— O Jėzau Marija! — sušuko moteris, stovėjusi prie stalo ir lyginusi skalbinius. Ji kaip vedžiojo lygintuvą, kaip sulaukė ranką vietoje pamačiusi berniuką ant slenksčio, taip ir liko stovėti vietoje.

Petriukas ją iš sykio pažino: buvo tikras jo šeimnininko atvaizdas, tik kokia dvidešimčia metų jaunesnė ir kiek žemesnio ūgio. Atrodė energinga, bet ši žinia prirenkė ją ir stovėjo lyg statula.

Dukra buvo irgi nustebusi ir vis žvalgėsi tai į Petruką, tai į motiną, lyg norėdama plačiau sužinoti apie įvykį.

— Ponia, lygintuvas pradegins skalbinius, — tarė vaikas pamatęs, kad iš po jo jau rūksta.

Moteriškė išlėto pakėlė lygintuvą, kurio forma liko skalbiniuose išdeginta ruda spalva, padėjo ant skardinio emaliuoto puodžiuko, stovėjusio tam reikalui, pripilto iki pusės vandens. Lyg tik dabar pamačiusi vaiką tarpdury, priėjo prie jo, paėmė už rankos ir ėmė kamantinėti:

— Pėsčias atėjai?

— Pėsčias.

— Nebijojai, nepaklydai?

— Ne.

— Kada iš tėviškės?

— Šiandien rytą.

— Esi alkanas ir pavargęs?

— Ne. Aš valgiau pavakarius prie ežero ir dar turiu maisto, užtekty grįžtant.

Jis laikė krežiuką rankose.

— Didvyris!

Ji paėmė iš jo rankų krežiuką, o pati pasodino į kėdę gale kambario. Ir tik dabar ėmė teirautis apie tėvą. Berniukas papasakojo viską, tik nutylėjo apie nesusi-pratimus tarp šeimnininkų. Papasakojo jo visą ligą. Apie savo kelionę nieko nesakė: bijojo, kad nors išsitarė apie nepažįstamąjį.

Marytė irgi sėdėjo ir klausėsi pasakojimo. Kai šis baigė, motina kreipėsi į dukrą:

— Maryte, matai koksai drąsus berniukas, nors tik piemenukas. Tu ir gimnazistė, bet nepadarytum to.

— Aš vyras, — tarė išdidžiai, — o ji panelė. Rudenį aš irgi eisiu gimnazijon.

Šis jo pasigyrimas, matyti, nekaip paveikė moterį: per jos lūpas perbėgo šypseną, kuri neliko vaiko nepastebėta. Jis tuoj nutilo.

— Maryte, bėk pasakyti mergai, kad viršų paruoštų kambarį svečiui nakvoti ir tuoj tegu pataiso valgyti.

— Nesirūpinkite manimi, nesu išalkęs ir ryt anksti keliausiu atgal.

— Jei kas tave išleis. Mes turime gauti leidimą vykti ir tik tada galėsime važiuoti į tėviškę, o tuo tarpu paviešėsi pas mus: to esi nusipelnęs. Galėsita su Maryte nubėgti į paežerį ančių kiaušinių parinkti. Čia tau bus smagu: Marytė daug ko tau naujo parodys.

— Aš turiu greit grįžti, jei šeimnininkas ir gyvas yra — namie esu labai reikalingas — negaliu ilgai čia viešėti.

— Gerai, gerai, ryt apie tai pakalbėsime, o dabar eikite su Maryte. Ji parodys tau kambarį.

Ji paglostė berniuką ranka per plaukus ir jis išėjo su Maryte.

(Tąsa 2-me psl.)

SENAJAME DVARE

(Atkelta iš 1-mo puslapio)

Dabar ir Marytė pasikeitė, pasidarė jam lipšni ir nuoširdi. Pašaukusi tarnaitę įsakė ką motina buvo liepusi ir visi trys nuėjo laiptais aukšty.

Kambariukas buvo nedidelis, matyt, jame seniau yra koksai tarnas gyvenęs, o per visą karą buvęs tuščias. Petriukas pasidėjo krežiuką ir abu su Maryte išėjo į sodą paežery.

Ten jiedu skraidė nuo medžio prie medžio, nuo krūmokšnio prie krūmokšnio, apžiūrinėjo avietyną, žemuogyną, kiek ilgiau buvo sustoję prie bičių, kurių aviliai buvo įvairaus tipo, pradedant pirmųjų čiais kelminiais, paguldytais ant žėginių, toliau stovėjo iš šiaudų nupinti varpo pavidalo ir apdrėbti molio, dar kiti buvo lentiniai, trūėjo namelio formą, su gražiais stogeliais ir buvo įvairiai dažyti, visaip išgrąžinti, bet karo laike nebeatnaujinami — vietomis dažai nusilupę ir baigė byrėti. Dalis iš jų riogsojo tušti: nebuvo kam per karą jų prižiūrėti ir išnyko bitės. Iš kitų avilių vienos skrido į darbą, o kitos grįžo ratuotos. Jų kojos buvo lyg su geltonomis pagalvikėmis. Tai buvo žiedadulkės, kuriomis sumaišiusios su medumi maitina besivystančias bitutes, o žmonės tai vadina bičių duona. Jos prisineša jų nemaža, prikrauna daugelį korių akučių ir gerai suminkiusios apipila medumi, užklįjuoja vašku ir tai esti parengta maisto atsarga.

Sodas buvo irgi netvarkoje, sausšakės reišgenėtos, kai kur ant šakų kabėjo supuvę pernykščiai vaisiai, bet vaikai į tai nekreipė dėmesio. Jie linksni lakstė po sodą, vaikėsi peteliškes ir vienas antrą, žiūrėjo špokų, kurie tupėdami ant šakų visaip švilpavo, o jų pataitės senuose inkilėliuose ar išpuvusių obelių drevėse tupėjo ant kiaušinėlių.

Taip bebėgiodami pasiekė ežero pakrantę. Petriukas sustojo iš nusistebėjimo ir negalėjo akių atitraukti nuo jo. Jis — kai buvo su daktaru svečiuotis, buvo dar mažas ir nesuprato to viso grožio — dabar jam atrodė, kad mato pirmą kartą savo gyvenime tokį stebuklą. Ežeras iš vienos pusės buvo apaugęs sodu, iš kitų dviejų pusių jį supo miškas, o paskutinė pusė, rodosi, buvo išėjimas iš jo į pasakų rūmus, kurie paežery prasidėjo, nežymiai pereidami į rūmų terasą ir pagaliau masyvūs rūmai tūnojo šimtamečių parko medžių saugomi.

Jiedu stovėjo ant ežero kranto ir žiūrėjo į tą gražų kūrinį, kurį iš dalies žmogaus ranka o iš dalies pati gamta sukūrė. Saulė — visai prie laidos ir buvo vakarus nušvitęs raudonai. Jos spinduliai dar krito į šį brinį ežero paviršių. Pakrantėse stovinti medžių šešėliai ištyso ir galūnėmis atsirėmė ežero gilumoje. Rodėsi, jie visi paskendę galūnėmis į ežero gelmes ir tik tūno ant šakelės įsikibę į krantą. Tik vieji rūmai, nušviesti atsisveikinančios saulės, niūriai rimti ir savo šešėlio nemetę ežeran.

Vandens paviršium plazdeno įvairūs vandžiai ir ieškojo vandens augalų, kad galėtų ant jų padėti kiaušėlius. Mažosios žuvytės iššokdavo iš vandens ir pagavusios savo auką nardavo atgal vandenin. Krantoto pakarklynėje pliaukšėjo lydeka, rydama pagautą mažesnę žuvytę.

Tolumoje pasirodė pulkelis vandens paviršiumi plaukiančių laukinių ančių ir Petriukas suriko iš džiaugsmo:

— O kaip pasakiškai čia gražu, — ir nutvėręs suspaudė mergaitę ranką, — nebūčiau net patikėjęs... Kaip jos gražiai plaukia. Žiūrėk, viena, antra ir visos dingo iš vandens paviršiaus.

— Tai narai, — rimtai atsakė Marytė. — Žiūrėk, — ir jos vėl išniro už kokių poros šimtų metrų į vandens paviršių. — Tai patys gudrieji ežero gyventojai. Eik čia, — ir ji nutempė jį prie laiptų galo, — mudu

ADOMAS P. JASAS

SYKSTUOLIO MEDITACIJA

*Jei būsi skurdžius — negerai:
nueis be džiaugsmo vakarai...*

*Lankysi smuklę — būk ramus:
pragėręs viltį ir namus,
gatvė klajosi lastras tu,
vaiduoklis rudens naktį,
kol pragaras dykai paims
kaip laužą gestančioms ugnims.*

*Auka ir laisvė... Nuobodu.
Daug prasimanoma nuodų...
Dėl laisvės mirštama keistai,
o tujei auksą jai švaistai...
Ar kad už girių, už laukų
šaipytus laimė: ei kukū!?*

*Nužėręs aukso į rankas,
paguostum elgetą — tai kas? —
Iš džiaugsmo smuklėj pasigers
už laimę gelstančios dukters.*

*Ir ties varteliais pravirais
baugus ir vienišas dairais...
O švilpia vėjas pro tavę
devinto pragaro srove:*

— Ak, pakaruokli — cha, cha, cha —
po mano ažuolo šaka,
kas kitą džiaugsmą išgalvos,
kaip aukso veršį ant galvos?

paplauskysiva.

Ji išoko į valtėlę ir greit atsistūmė nuo laiptų į ežerą. Petriukas nenorėdamas apsileisti paėmė irklus ir norėjo irtis toliau, bet jam nesisekė, tai irklų galai į vienas kitą kliūdavo, tai nesykiu vandenį kabindavo ir laivelis neplaukė pirmyn, o vis sukinėjosi toje pačioje vietoje. Pagaliau užkabino vienu irklu smagiai vandenį, o antrasis nučiuožė oru ir irkluotojas vos neiškrito iš valtės vandenin. Tada Marytė paėmė iš jo irklus ir laivelis ėmė lengvai plaukti pirmyn.

— Matai, visur reikia įpratimo.

— Aš pirmą sykį irklus laikau rankose. Kad ilgiau pabūčiau čia pas jus, priprasčiau.

Jam buvo labai nesmagu prisipažinti.

Saulė buvo žymiai padidėjusi. Jos spinduliai vos siekė ežero paviršių: slydo juo, ir jis įgavo, iš pradžios, lyg rausvą, paskui virto žalsva spalva ir pagaliau betįstą šešėliai užviespatavo.

— Plaukime į piliasalę, gerai? — ir ji pasuko į salos pakrantę valtį. Juri tuoj atsirėmė į smėlį. Petriukas iššokęs pirmas palaikė valtį ir padavė ranką išlipančiai Marytei, paskui abu sukibę ištraukė ant smėlio valtį ir nuėjo į salos gilumą, kuri buvo apaugusi visokiais augmenimis.

— Dabar eikiva tyliai, kad neišbaidytumėte perekšlės. Štai pilies griuvėsiai. — Ji parodė plytas ir akmenis, skalaujamus ežero vandens. — Sako, kad senovėje čia buvusi didelė tvirtovė ir gyvenęs krašto valdovas. Va, — ji parodė į labai storą ažuolą, kurio visas vidurys buvo išpuvęs, — sako, kad šiame medį karalienė turėjusi savo sostą, bet tuo aš netikiu: sostas būdavo pily.

Ji paėmė jį už rankos ir abu ėjo per krūmus tyliai. Pagaliau Marytė sustojo ir pridėjo prie lūpų pirštą, kad tylėtų, o pirščiu parodė į antrą krūmo pusę. Labai atsargiai ji praskleidė šakas ir Petriukas pamatė betupinčią ant kiaušinių laukinę antį. Nesimatė jokio lizdo, rodėsi, kad tupi ant žemės. Valandėlę jiedu žiūrėjo nejudėdami, paskui mergaitė lengvai užleido šakas atgal į senąją vietą ir abu ant pirštų galų vėl grįžo.

— Jos nekrauna didelių lizdų, susineša į dubimani, kurį išmina patėlė, kad jai būtų patogiau tupėti, paskui iškloja kiek plunksnomis ir pradeda dėti kiaušinius.

Aš ištisomis dienomis išstovėdavau, kol sykį sulaukiau patelę nulipant nuo kiaušinių.

Kai jiedu grįžo prie pilies griuvėsių, berniukas užklausė:

— Ar ši pilis priklausė tiems patiems valdovams, kurie anuos ant kranto rūmus valdė?

— Nežinau, bet tikriausiai. Kai šioje pily gyveno, anie rūmai dar nebuvo pastatyti. Ar tau jie įdomūs?

— Labai.

— Tu niekam nieko nesakyk, aš tavę į juos ryt nusivesiu, nors ir užrakinti yra. Mat, kai vokiečių štabas išsikraustė, užrakino ir užantspaudavo ir niekam nevalia juosna užėiti. Yra prigrąsinta didelė hausa už nuplėšimą antspaudų. Naktį yra saugomi sargo, o dieną šunys nieko neprileidžia. Bet aš, taipgi ir tu, galėsime įlįsti per vieną rūsio langiuką ir viską apžiūrėti. Viduje niekas neužrakinta, tik tėvas liepė pirmo aukšto langus tyčia užkalti, kad neišibrautų vagys taip lengvai.

— Aš būsiu už tai labai dėkingas.

— Gerai, tik niekam ne žodžio. Ryt po pusryčių.

Jiedu grįžo prie valtėlės. Susėdusiu tartinai yrėsi ežeru atgal rūmų link. Šešėliai buvo jau visai išnykę ir sambrėškio tamsa ėmė gaubti ežerą, iš kurio kilo garai ir pakrantėse darėsi miglos, kurios terasą buvo jau paslėpusios nuo vaikų akių ir tik patys rūmai lyg virš debesų iškilusi pasakų pilis stūksojo.

Ežero paviršiuje vis dar šokinėjo žuvytės ir savotiškai žaidė, čia vienur iškišdamos galvas, kitur visa iššokdavo oran, kitoji tik supliauškindavo savo uodegą į vandens paviršių ir iššokę oro burbuliukai rodydavo, kur pasinėrusi žuvytė nuplaukė.

Kaikur paežery ėmė suokti lakštutės. Jos čiauškęjo taip aiškiai, o jų balsą rezonavo vandens paviršius.

— Ar daug mokinių yra gimnazijoje? — netikėtai paklausė Petriukas.

— Apie šešius šimtus.

— Ar sunku mokytis, ar daug pamokų užduoda?

— Visai nesunku, jei yra noro mokytis, — atsakė Marytė.

Ir vėl abu tylėjo. Kai privažiavo krantą, Petriukas pririšo valtėlę ir abu geit parbėgo namo, kur jų jau seniai laukė vakarienė.

Einant gulti Marytė dar sykį priminė Petriukui: "ryt po pusryčių", o šis tik atsakė: "gerai, gerai".

Atsigulęs lovon ilgai negalėjo užmigti: norėjo kuogreičiausiai pamatyti rūmų vidų, kad grįžęs galėtų papasakoti Analisai, o ir pačiam knietė pamatyti tuos kambarius, kur prieš kiek metų su daktaru ir Analisa žaidė. Taip besvajojant pagaliau miegas surakino jo akis ir visas kūnelis po tokios kelionės nuovargio ilsėjosi ir tik viena krūtinė ėmė sveikai ir lėtai kilnotis po plona vilnone antklode.

Berniukas miegojo kaip užmuštas visą naktį ir tik rytą vėlai pabudo. Naktį įvairūs sapnai jį kankino, tai vokiečiai vijosi, tai vėl važinėjosi po ežerą, tai staiga vaikščiojo po pilies gražiausias sales ir atsisėdo karaliaus sostan. Taip jam gerai buvo, bet staiga pajuto, kad visa pilis liepsnoje, ėmė šaukti, šoko prie lango ir atsibudo. Saulė spindėjo stačiai jo veidan ir jis visas buvo suprakaitavęs.

Greit šoko iš lovos ir pribėgo prie lango, kuris buvo stačiai į ežerą. Vaizdas buvo žavėtinus. Saulė buvo tik pakilus virš medžių ir žėrė savo spindulius ežeran, kuriame baigė skirstytis nakties miglos ir kilo į aukštį pranykdamas begalinėje dangaus žydrumoje. Parko ir sodo medžių viršūnės buvo jau išlindusios iš miglos, o daugumas šakų ir stiebų dar skendo jose.

(Bus daugiau)

Sąlyginiai refleksai ir jų reikšmė

Kada žmogus yra alkanas ir pamato ką nors valgomo, jo burnoje atsiranda seilių. Ši reakcija mūsų kūne įvyksta spontaniškai, be mūsų valios. Tokios prieš mūsų valią įvykstančios reakcijos vadinamos refleksais. Akies lėliukės susitraukimas prieš staigią šviesą, odos pašiurpimas išėjus į šaltą orą ar išsigandus priklauso prie tokių refleksų. Refleksai negali būti išmokstami arba atprantami, nes jie veikia nepriklausomai nuo smegenų.

Yra, tačiau, refleksų rūšys, kurios nėra įgimtos, bet gali būti išvystytos nuolat praktikuojant. Orgapai gali būti taip paveikti, kad jie pradeda refleksus patys iš savęs. Pavyzdžiui, yra įmanoma sužadinti seilių tekėjimą ne vien tik matant maistą, bet ir girdint muziką. Tokį dirbtinį refleksų išugdymą geriausiai pailiustruoja garsus Pavlovo eksperimentas su šunim.

Kiekvieną kartą, kada šuniui buvo duodamas maistas, buvo taipgi skambinama varpeliu. Po kurio laiko pastebėta, kad vien tik išgirdus varpelio garsą, nors maistas ir nebūdavo pateikiamas, šuniui imdavo bėgti seilės. Tokiu būdu išvystytus, neįgimtus refleksus mokslininkai vadina sąlyginiais. Sąlyginiai refleksai žmogaus gyvenime vaidina gana svarbų vaidmenį. Pavyzdžiui, jeigu žmogus yra įpratęs valgyti pietus kiekvieną dieną nustatytu laiku, tą valandą jo apetitas visuomet pasiekia aukšto laipsnio ir pilve ima gamintis virškinamosios sultys.

Kad Pavlovo eksperimentą galima pritaikyti žmogui, ir kiek tai gali paveikti jo organizmo veikimą, akivaizdžiai parodo mokslininkų Marinesco, Sagerio ir Kreindlerio bandymas. Bandymui buvo panaudota isterikė moteris, iš kurios pūslės kas rytą būdavo pašalinamas šlapumas. Po to jai būdavo duodama išgerti du stiklai vandens ir geriant patofonu grojamos atitinkamos plokštelės. Po pusantros valandos jos pūslė būdavo vėl ištuštinama ir joje randama 0.05 kūb. cm. šlapumo.

Vieną rytą, kaip ir paprastai, grojo patefonas, bet pacientei nebuvo duota vandens. Nežiūrint to, po pusantros valandos jos pūslėje buvo rastas lygiai tas pats šlapumo kiekis, kaip ir pirmiau, kai buvo duodamas vanduo. Vadinasi, moteriškėje, dirbtiniu būdu, buvo išvystytas sąlyginis refleksas, kaip ir virš minėtame Pavlovo eksperimente. Šiuo atveju svarbiausia yra tai, kad sąlyginis refleksas paveikė bendrą vandens ekonomiką kūne. Viši tie bandymai padėjo išrasti metodus vandenligei gydyti jai esant tokioj stadijoj, kada jokie šlapumą varantys vaistai nebe padeda.

Nors psichologinis elementas minėtuose bandymuose be

abejonės turi didelės įtakos, tačiau taip pat aišku, kad tai nėra vien tik gydytojų plačiai vartojama sugestija, nes sugestijos būdu dar niekam nepavyko vandenligės pagydyti. Sąlyginių refleksų atradimas medicinai buvo tikrai reikšmingas, nes šias žinias pavyko pritaikyti gydymui ne vienos ligos, kurios gydymas kitais metodais būtų labai skausmingas ir sunkus, arba tiesiog neįmanomas.

Rusų mokslininkas Metalnikovas, darydamas bandymus Pasteuro Institute Paryžiuje,

įrodė, kad sąlyginių refleksų pagalba žmogaus kraujyje galima suformuoti net priešnuodžius (antitoxins). Įskiepijus žmogų ar gyvulį atitinkamais baltymais, kraujas pats suformuoja priešnuodžius, turinčius savybę naikinti kūnan patekusias bakterijas ar kitokius įsibrovėlius.

Metallnikovo mokinys Zernovas padarė įdomų bandymą su Gvinėjos kiaulyte. Per dvi savaites kasdien jis kiaulytei įskiepydavo nedidelį kiekį avies kraujo, prieš tai keletą minučių pakasydamas jos pausį. Po mėnesio buvo rasta, kad kiaulytės kraujas pastoviai gamino priešnuodžius

prieš avies kraują. Po to Zernovas kasdien, per savaitę laiko, tik pakasydavo kiaulytės pausį jos neskiepydamas. Po savaitės priešnuodžių kiekis kiaulytės kraujyje pakilo 36%. Tai buvo sąlyginio refleksų išdava. Kiti panašūs bandymai davė tuos pačius rezultatus.

Bandymais patvirtinta partitis, kad psichika turi įtakos fiziniam mūsų kūno atsparumui užkrečiamoms ligoms. Ji gali padėti surasti priežastį, kodėl nervuoti ir silpno charakterio žmonės daug lengviau pasiduoda infekcijoms, negu drąsūs ir stiprios valios asmenys. — at

See the New 1956 FABULOUS FOODARAMA by KELVINATOR

More Beautiful! More Glamorous! More Colorful!
New Sand-Tone Interior Styling

New magic for your kitchen — America's most exciting foodkeeper

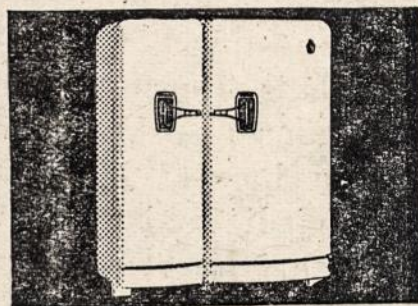
A 166-lb. Upright Freezer and an 11 cu. ft. "Moist-Cold" Refrigerator both in a cabinet only 47 inches wide.

You've seen it on Disneyland! Come in and see it for yourself. It's an entirely new concept in modern living for you. Here are fewer shopping trips, better meals, easier meals. This last word in foodkeepers can be yours at far less cost than a deluxe refrigerator and separate upright freezer.

There's much of the magic of
Foodarama in every '56 Kelvinator!

TOP TRADE-INS—Your old refrigerator
is worth more than you think.

6356

In Your Choice of
8 NEW
DECORATOR
COLORS
AND WHITE!

SOLTIS

HOME APPLIANCES AND FURNITURE

2647 WEST 51st STREET

Tel. HEmlock 4 - 7095

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

3 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, JANUARY 14, 1956

MENO ŽINIOS

Tvarko MIKAS ŠILEIKIS

Toulouse-Lautrec paroda

Chicagės Meno Institutas, kooperuojant Albi muziejui, surengė didelę Toulouse-Lautrec darbų parodą. Išstatyta 246 tapybos, litografijos, ir grafikos darbų. Ši paroda buvo atkelta iš Philadelphijos muziejaus. Daug Lautreco darbų pirmą kartą Amerikoje rodoma.

Aristokratiškos kilmės

Henri Toulouse-Lautrec gimė 1864 m. Albi Toulouse mieste kunigaikščio Alphonse de Toulouse-Lautrec sūnus. Henri būdamas 12 metų paslydęs salėje nusilaužė dešinėsios kojos kulšį (klubą). Kitais metais įkrito į griovį ir nusilaužė kairiąją koją. Dėl susižeidimo jo abi kojos nebeaugo. Kūnas išaugo normalus, bet kojos neatitiko jo kūno proporcijai, buvo silpnos ir negalėjo gerai vaikščioti. Dėl nepatrauklios fizinės išvaizdos Henri labai sielojosi. Bet jo ateitį nulėmė jo nelaimė. Ilgo gydymosi metu iš nuobodumo pradėjo piešti, o vėliau ir tapyti. Sustiprėjęs mokėsi dailės pas René Princėteau, tais laikais plačiai žinomą savo tėvo draugą arklių ir šunų tapytoją. Eidamas 18 metų Lautrec nuvyko į Paryžių dirbti Cormono studijoje. Nuo to laiko jis ir pasiliko Paryžiaus meno rateliuose visiems žinomas ne tik savo keista išvaizda, bet ir kaip keistų dalykų mėgėjas. Iš Belgijos Petit Wassmes anglies kasyklų atvyksta evangelistas ir meno studentas Vincent van Gogh, kuris metus laiko sakė pamokslus suvargusioms angliakasių šeimoms. Lautrec su van Gogh greit susidraugauja, prie jų draugystės prisideda jau 39 metus eidamas Paul Gauguin. Pradžioje Lautrec dirba impresionizmo įtakoje. Geriausia jo impresionizmą liudija jo motinos portretas. Būdamas ambicingas ir nepastovaus būdo pradeda bodėtis Cormono studijoje. Draugams nusiskundžia, kad "šitam karste" jam trošku. Reikia, girdi, maišytis tarp žmonių. Eina į Paryžiaus naktinius klubus, į kavines, kur verda linksmas ir "spalvingas" gyvenimas. Škicuoja žmones, klausus ir balerinas. Padaro keletą patrauklių plakatų teatrams bei spontaniškų piešinių. Jis labiau pamėgsta Paryžiaus naktinį gyvenimą, negu aristokratų salionus. Jo profesijai kliudo jo išvaizda ir dėl to savo nusiminimą bando paskandinti alkoholyje. Laikui bėgant virsta "nebepataisomu" alkoholiku. Dailininkai rinkdavosi Montmartre bohemija vadinamam kvartale, kur netrūko skurdo, bet tas skurdas visus juos suvedavo į vieną vietą. Vieni kitus suprasdavo

ir ginčydavosi dėl meno, dėl duonos kėsnio ar vyno.

Geri draugai

Trys charakteringi tipai — Lautrec 23 metų, olandas Van Gogh — 34 metų ir Paul Gauguin 39 metų. Pastarasis buvo grįžęs iš Martinique salų. Gauguin buvo jau subrendęs dailininkas, nuotykių ir "saulėtų kraštų" ieškotojas, o Van Gogh Paryžiuje užsikrėtė impresionizmo dvasia. Jo jaunesnysis brolis Teodoras, meno pirklio agentas, susirūpina broliu, kad jis bedraugaudamas su "girtuokliais", atseit, su Lautrec ir Gauguin, nenueitų blogais keliais, nes Gauguin mėgo specialiai sutaisytą degtinę "absentine" vadinamą, nuo kurios "silpnosio proto" žmogus nuo kojų nuvirsta. Vinco broliui atsiranda dar ir kitas rūpestis, kai šis užsikrečia svertima įtaka. Lautrec pamilęs rudabarzdį Vinčą, išbara, kam jis seka prancūzus impresionistus. Pasikviečia jį į savo kambarį, parodo savo piešinius. Vincas patenkintas ir pilnas įkvėpimo. Vienoje kavinėje Lautrec nupiešia Vinco portretą sėdintį prie stalo. Van Gogh sako: "Šis mano portretas dar panašus į žmogų". Bet kai vėliau Gauguin nutapė jo portretą sėdintį prie molberto Arlese, tai Van Gogh žvairomis pažiūrėjęs į savo portretą pasakė: "Tikrai aš, bet atrodau kaip pamišėlis"... Taip ir buvo. Gauguin savo draugui numatė liūdną galą. Jis, pašieptas prostitutės, nusipiovė ausį, o vėliau ir nusišovė.

Jų draugystė suiro kai Van Gogh su Gauguinu išvyko iš Paryžiaus. Vienas nusižudė, o antras ruošėsi plaukti į Tahiti salą tapyti vietos gyventojų. Gauguin Van Gogh'ui kartą pasakė:

— Lautrec geras tapytojas, bet pakvaišęs. Jį visi čia pažįsta. Kiekvieną rytą atsikėlęs apsišverkia dėl savo kojų. Vakare savo nusiminimą degtinėje paskandina. Išsiblaivyti grįžta į Montmartre kambarį. Van Gogh kartą jį paklausė:

— Ar jūs jaučiatės nelaimingas?

— O ne. Jeigu aš būčiau buvęs normalus, nebūčiau tuo, kuo dabar esu. Tada aš būčiau galėjęs ant žirgo joti šalia imperatoriaus. Bet kas iš to?

— Taip! Imperatoriai dabar eina iš mados, — tarė Gauguin.

Lautrec matė savotišką grožį ir intrigą ten, kur kiti to negalėjo matyti. Kas kitiems buvo biauuru arba banalu, tai jam kilnu ir gražu. Kai jie buvo

kavinėje visi trys ir gėrė, Lautrec pasakė:

— Kelkime taures, vyrai! Mes geriame nemoralybės ir žemumo kulto garbei. Gal būt, mes papuošime ir atkursime šį pasaulį?

— Liaukitės gėrę tą prakeiktą absintinę! — sušuko Teodoras van Gogh. — Jūs visi pasiutote. Vincai, eiva namo.

Gauguin atsiprašė kolegas, bet jų draugystė ir bendri ryšiai nenutrūko. "Mercure de France" pasirodė nepalankių atsiliepimų dėl kavinėje paskelbto "nemoralybės kulto", prie kurio narių buvo priskirtas ir rašytojas Emile Zola.

Lautrec likęs vienas Paryžiuje dar labiau pradėjo gerti. Buvo priverstas gydytis klinikoje. Norėdamas įrodyti, kad jis yra sveiko proto, nupiešė keletą cirko vaizdų iš atminties. Buvo vėl gražintas į prieglaudos namus. Mirė eidamas 38 metus, 1902 m., 11 metų vėliau po Vincent van Gogh' nusižudymo.

Be Albi muziejaus šiai parodai daug Lautrec'o darbų paskolino JAV muziejai ir privatus meno kolekcionieriai. Išleistas gražiai iliustruotas parodos katalogas. Galerijas specialiai išplanavo architektas Richard A. Johnson.

Kad dirbantieji žmonės galėtų šią parodą pamatyti, muziejus bus atidarytas ketvirtadienio vakare iki 9 v. Imamas specialus 30c. mokestis. Paroda baigsis š.m. vasario 15 d.

DĖL STUDENTŲ PARODOS

Lietuvių Studentų Santaros kilnojamoji dailės paroda įsiūbavo ir dėl jos spaudoje keliais atvejais jau buvo pasisakyta. Dėl aiškumo tenka pada-

ryti keletą pastabų. Visų pirma kyla klausimas: kodėl lietuviams viskas galima daryti ir kodėl jie išsišoka? Mačiusiam šitą studentų (kitur spaudoje dailininkais tituluojami) parodą Chicagoje, nereikėtų į ją dėmesio kreipti, jeigu nesusidurtume su etikos klausimu.

Autoritetingos JAV meno mokyklos paprastai iš vyresniųjų klasių sudaro studentų organizacijas (Art League ir pan.). Jų nariai gali rengti parodas tikrai mokyklos patalpose, muziejuose arba jų ribose. Kai kur privačių meno mokyklų studentai ir mokiniai mokytojams sutikus, rengia parodas. Kaip atrodytų, jeigu studentų grupelė, palikusi tūkstančius savo draugų mokyklos klasėse, rengtų viešas parodas? Dekanatas tikrai tokių studentų nepagirtų. Kad ir geriausiam studentui vis dėlto nelengva savo darbais, atliktais pagal mokyklos programą, lygintis su profesionalais menininkais.

Studentai, kurie ruošiasi imti atsakomybę už savo veiksmus ir darbus prieš visuomenę, turėtų vengti to, kas jiems patiems ir kitiems garbės nedaro. Tiesa, studentams reikalinga piniginė parama. Tūkstančiai studentų eina mokslus, bet laurų sau ant galvos nededa vien už tai, kad yra studentai. Praeina keletas metų ir studento darbai palieka tokie menki, kad autoriui tenka juos sunaikinti arba "užmiršti".

Chicagos Meno Institutas buvo išleides tokį potvarkį, kad baigusieji šią mokyklą, bėmetų laiko negali dalyvauti profesionalų dailininkų rengiamose parodose muziejuje. O mes per greitai imamės šviesti kitus, kai patiems subrendimo trūksta.

Fraternitas

THE TRUTH IS...

HORSE and WAGON HAZARDS!

SIGN ON THE DOTTED LINE

WE MEAN SIGN UP FOR PAYROLL SAVINGS WHERE YOU WORK OR BANK. YOUR SIGNATURE WILL BE AN IMPORTANT STEP ON THE ROAD TO FUTURE SECURITY. —FOR YOURSELF AND YOUR FAMILY!

WHO'S ON FIRST?

DUE TO A SERIES OF MISUNDERSTANDINGS, THE AUTOBIOGRAPHY OF BENJAMIN FRANKLIN APPEARED IN PARIS, 1793, IN AN EDITION WHICH WAS—
—A FRENCH TRANSLATION OF—
—AN ENGLISH TRANSLATION OF—
—A FRENCH TRANSLATION OF—
—THE ORIGINAL MANUSCRIPT IN ENGLISH!

INVESTMENT COUNCIL

WHEN YOU BUY U.S. SAVINGS BONDS YOU ARE BUYING THE BEST BRAINS IN THE U.S. THE GOVERNMENT IS BEHIND YOUR BOND—AND ITS JOB IS TO MAKE THE COUNTRY YOU LIVE IN MORE PROSPEROUS AND MORE SECURE. —FOR YOUR BENEFIT!

GARSINKITĖS NAUJIENOSE

ALGIRDAS GUSTAITIS

PROF. VACLOVAS BIRŽIŠKA BUVO DIDELĖ DOVANA LIETUVIŲ TAUTAI

Prof. Dr. Vaclovas Biržiška mirė. Žinia labai skauda lietuvių visuomenei ir Lietuvai. Jo asmenyje net pasaulis nustojo vieno didžiausių pasaulio bibliografų (jei jie kada sužino-
tu, kiek yra nudirbęs velionis!).

Prof. Vaclovas Biržiška yra labai daug ir kruopščiai rinkęs žinias apie įvairiausias lietuviškas knygas, leidinius, rašytojus, autorius. Didelę daugybę rinkinių yra surašęs ir paskelbęs įvairioje periodikoje bei mokslinėse knygose.

Mes, likę gyvieji, privalėtume apie jį taip pat duoti daug atsiminimų, surinkti jo raštus ir visa išleisti atskirais leidiniais, tuo kartų kartoms palikdami didįjį palikimą ir nesugriaujamą paminklą, kurį jis — Vaclovas Biržiška — yra pats pasistatęs pačiu garbingiausiu būdu.

Pažįstu visus tris Biržiškas — Mykolą, Vaclovą ir Viktorą — ir apie visus esu geriausios nuomonės, visus labai gerbiu ir esu įsitikinęs, su laiku lietuvių jiems statys paminklus, turėsime jų garbei muziejų. Tačiau nežinau, kur būčiau ar kas su manimi būtų atsitike, jei ne prof. Vaclovas Biržiška. O buvo taip:

1940 m. vasarą mano paskutinėje tėviškėje Lietuvoje (Vilniaus apskr.) sovietams palankūs žmonės pradėjo labai aktyviai ieškinti jiems nepatikimų žmonių. Nežinau kodėl, bet į nepatikimųjų sąrašą buvau ir aš įtrauktas. Apie šitai man pranešė darbininkai, su kuriais visad gerai gyvenau. Taip vieną kartą atvyko keli pareigūnai ieškoti ginklų, kurių aš tikrai neturėjau. Už kelių dienų man pranešė, kad vėl atvyks ieškoti ir šį kartą "ras". Pasiėmęs portfelį į rankas skubiai išėjau, visiems apskelbęs, kad vykstau į Kauną. Tikrumoje nuvykau į Vilnių.

Sostinėje atsidūriau kaip stoviu. Pirmiausia reikėjo susirasti darbą, nes neturėjau pinigų, nebuvo nei kas mane šelp-
tų. Buvau tremtinys savame krašte.

Daugumai darbų gauti reikėjo kompartijos pažymėjimo ar bent nuolatinės gyvenvietės "oficijaliosios liaudies" pažymėjimo, kas man nebuvo įmanoma. Tačiau Universitetas buvo viena iš nedaugelio vietų, kur "patikimumą" buvo galima apeiti. Nusprendžiau bandyti gauti darbą Vilniaus Universitete.

Teisės Mokslų Dekanato sekretoriumi buvo mano mielas kolega Vytautas Pašakarnis. Kreipiausi į jį, prašydamas tautos:

— Algi, Fakultetas neturi nė vieno atviro etato ir visiškai nenumatoma turėti.

— Argi nėra kokios atviros spragos kur nors Universiteto sąrašuose?

Jisai surado, kad į Teisės

Mokslų Fakulteto biblioteką bus priimti du bibliotekininkai, tačiau prašymų paduota virš šimto.

— Tu neturi jokios vilties ten pakliūti, bibliotekininkus skiria bibliotekos vedėjas prof. Vaclovas Biržiška ir jis, be abejo, paskirs kolegų profesorų vaikus ar panašiai. Ar gerai pažįsti prof. Vaclovą Biržišką?

Asmeniškai aš jo nepažino-
jau. Klausiau jo paskaitų, tai ir viskas.

Bet aš tebesilaikiau savo ir galvojau, kad aš turiu gauti tą tarnybą. Vytautą P. priprašiau paruošti man pasimatymą su prof. V. B. Už valandos aš įėjau į prof. Vaclovo Biržiškos kabinetą.

Pasisakiau pavardę ir pasakiau:

— Ponas profesoriau, man labai reikalinga tarnyba. Labai prašau paskirti mane bibliotekininku.

— Kodėl jūs atvykote pas mane?

— Kadangi gauti tarnybą universitete nereikia dabartinių oficialių pažymėjimų. Be to, jūs turite du atvirus etatus.

— Tik vieną, nes vieną šiaudien jau paskyriau.

— Puiku. Tai kaip tik vieta man.

— Ar jūs žinote, kiek yra prašymų tai vietai?

— Taip. Virš šimto.

— Žinote, kas ją nori gauti?

— Spėju, jūsų kolegų profesorų vaikai, giminės ir artimieji; manyčiau, yra ir šiaip studentų prašymų.

— Ir tamsta vistiek prašai?

— Taip, p. profesoriau, ir aš esu tikras, kad tą tarnybą aš gausiu.

— Kodėl esate taip tikras?

— Kadangi ji dar laisva ir man jos būtinai reikia.

— Bet tamsta man nei giminė, nei draugo vaikas.

— Aš užtai ir atėjau: susipažinti ir būti jūsų draugu.

Jis pažūrėjo į mane pro akinių viršų. Po kelių sekundžių tylos pasakė:

— Aš pažūrėsiu...

— Labai dėkoju už tarnybą, p. profesoriau, ir sudiev.

Už pusvalandžio mano pasiskyrimo etatas buvo prof. Vaclovo Biržiškos pasirašytas...

Šitas pavyzdys ryškiai rodo, kad prof. Vaclovas Biržiška sprendimus darydavo ne draugų ar artimųjų paskatintas, bet grynai savo asmeniškai nuožiūra.

Savo bibliotekininko darbu buvau labai patenkintas. Mano viršininkai — prof. Vaclovas Biržiška, jo padėjėja bibliotekininkė Eimaitytė, Teisės Mokslų Fakulteto bibliotekos vedėja Birutė Vileišytė-Tursienė (sovietai darbo metu suimta ir išvežta) ir prof. St. Žakevičius — sudarė palankiausias darbo sąlygas. Darbo valandomis, bu-

5 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, JANUARY 14, 1956

dėdamas bibliotekoje, galėjau sudijuoti ir rašyti. Ten dirbdamas parašiau bent porą knygų. (Gal rankraščius kas iškasė sunaikino.)

* * *

Tremtyje, Vokietijoje, iš Hano a. M. nuvykęs į Freiburg i. Br. vieną iš pirmųjų vizitų padariau prof. Vaclovo Biržiškai. Sukombinavęs jam nunešiau kilogramą tabako. Dovanėlė buvo labai patenkintas, nes:

— Be rūkymo negaliu apsieiti, tabako kaip ir negaunu, tai rūkau visokius žolgius, beveik pelus.

Jis tada ruošė "Lietuvių rašytojų kalendorių" ir manęs prašė tautos: parinkti žinių apie spaudos žmones. (Vėliau apie dešimties asmenų duomenis pasiunčiau, sunaudojo).

Jis ten vargo su perrašymu, nes:

— Žinote, mano rankraštis toks baisus, kad jo ne tik negali perskaityti mašininkės, bet ilgiau užsigulėjus net aš pats neperskaitau...

Perrašinėtojų, tačiau, buvo sunku surasti, o kai surasdavo, tekdavo jam pačiam aiškintis jo rankraščius, bet tai nebuvo per daug bloga, nes ne retai atsiminės pridėdavo ką naują, papildydavo.

Profesorius turėjo nuostabią atmintį. Tai buvo Visatos dovana, kuri jam leido galvoje nešiotis išsistatytą žinių enciklopediją. Be to, jis neįtikėtinai ilgąs valandas sėdėdavo prie knygų archyvų, juose ieškodamas naujų žinių. Jei būdavo galimybės, reikalingas tuojau persirašydavo ar atsižymėdavo.

— Ar jūs nepavargstate vis rašydamas, valandų valandomis? Ar nuo to nesvaigsta galva, neraibsta akys?

— Kai pavargstu, atitūkstau dešimčiai minučių, ar kiek, pailsėti. Akis man dažnai skauduliuoja, jaučiasi nuovargis, tada nusiėmęs akinius pirštais pamaigau akis, patrinu; atleidžia ir vėl galiu skaityti, rašyti.

Pasakiau, kad jis nepaprastai daug nudirba, sukuria. Atsakė:

— Man tas darbas patinka, jį darau su meile ir iš širdies. Daugelis mūsų galėtų daug daugiau nuveikti, jei dirbtų sistematingai, diena iš dienos, metai iš metų, jei nesišvaistytų valandomis.

Tai labai reikšmingas posakis.

Labai gerbė savo žmoną Aleksandrą, kuri jam labai daug padėjusi dirbti, kurti. Ne tik netrukdydavo, bet sudarydavo geriausias sąlygas, visais jo laimėjimais džiaugdavosi. Aukodavosi, sielodavosi nepasisekimui užėjus, guosdavo ir abu planuodavo, kaip tvarkytis, kad vėl pergalė būtų jų puosėje. Bet apie savo mirusią gyvenimo draugę — žmoną nenorėdavo daug kalbėti, nes jam būdavo skaudu pagalvoti, kad jos jau nėra gyvųjų tarpe.

* * *

Prof. Dr. Vaclovas Biržiška yra lietuvių bibliotekininkystės tėvas. Jis yra ir Lietuvių Enciklopedijos tėvas. Jaunystėje karys. Žurnalistas. Mokslininkas. Laimei, paliko nepaprastai daug žinių lietuvių raštijos reikalais. Tai buvo asmenybė, kurią Likimas, kaip dovaną paskyrė nuteriotai lietuvių tautai, idant rėmuosna įdėtų šimtmečiuose išbarstytų rašytojų darbą.

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

AUTO TAISYMAS IR GASOLINO STOTIS

Atliekami lyginimo ir dažymo darbai. Taisomi motorai, stabdžiai, transmisijos ir t. t. MOBILGAS benzinas, Firestone padangos, baterijos ir automobiliams dalys.

1934 W. 59th Street Tel.: GROVEHILL 6-9136

M. ČESAS, patyręs automobilių specialistas

NELAUKITE — RYTOJ GALI BUTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilus, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimė išituks, neturėsite jokių nemalonių.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET LAMBARTS 1043
Telefonas CENTRAL 6-5208

Generaliai Agentai šių Kompanijų:
COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

SIUNTINIAI Į SSSR (SU APMOKETU MŪTU)

maisto produktų, anglišku medžiagų gabalai ir vaistai (streptomocinas, penicilinas ir remifonas).
Pristatome 6 savaitų bėgyje ir išteikame asmenišką gavėjo pakvitavimus ne vėliau, kaip už 2½ mėnesio.
PRISTATYMA GARANTUOJAME.

Išsiunčiame taip pat į visas Europos šalis.
ATLIEKAME GREIČIAU IR RŪPESTINGIAU UŽ VISUS KITUS.
SIUNTIMO TARNYBOJE DIRBAME DAUGIAU, KAIP 25 METUS.
Reikalaukite katalogų. Rašykite rusiškai arba angliškai.
Ofisas atdaras kasdien iki 6 val. vakaro ir šeštadieniais nuo 10 valandos ryto iki 4 val. po pietų.

RALLINGTON CORPORATION

303 WEST 42nd STREET, cor. 8 AVENUE, NEW YORK, N. Y.
Tel.: PLaza 7-2258 M. Grey (Gruško)

Skalavijos ir kitų kaimyninių lietuviškų kraštų likimas

(1923 m. sausio 15 d. paminėti)

I.

Kai 1230 m. Mazovijos kunig. Konrado prašytas ir popiežiaus palaimintas Vokiečių Riterių Ordinas pas Torūną peržengė Vyslos upę, tai prasidėjo didžioji germanų invazija rytuose, kurios kovos be pertraukos tęsėsi 192 metus. Prieš šią laiką, trijų šimtų metų laikotarpyje, buvo suvirškintos visos į rytus nuo vokiškų kraštų gyvenusios slaviškos tautos, pradedant Tiuringija ir Obotritų kraštais ir baigiant vakarų Lenkijos dalimis. Tiksliai Pamareliai ir kai kurie žemutinės Vyslos lenkiški kraštai kiek laikėsi, nors iš daugelio pusių germanų smarkiai spaudžiami. Šitas Ordino žygis prieš prūteniškas gimines greitai reiškė galą ir Pamarelių nepriklausomybei, kai galutinai buvo pavergtos visos prūteniškos (senprūsų) gentys. Ir Mazovijos kunigaikščiams bei Lenkijai daug laiko reikėjo visomis išgalėmis kovoti prieš Ordino užsimojimus Mazovijoje.

56 metų kovoje Ordinas nugalėjo visas heroiškesnias besiginančias prūtenų gimines: Kulmiją, Pomezaniją, Pojezaniją, Varmiją, Natangiją, Galindiją, pusiau lietuvišką Sambiją ir galiausiai grynai lietuviškus kraštus: Nadraviją, Sudaviją ir Skalaviją (Schalauen). Dar didžiojo prūtenų genčių sukilimo laikotarpyje Ordinas iš pietų prisistūmė prie žemutinio Nemuno. 1260 m. jis pastatė ant Ventės Rago, Kuršių Mariose, Ventenburgo pilį; 1255 m. sunaikino lietuviškąją tvirtovę Raganitą ir ten pastatė savo tvirtovę Landshut, vėliau pavadintą Ragnit ir 1289 m. Schalauenburgą, toje vietoje, kur vėliau buvo įsteigta Tilžė. Iš šiaurės eidamas Livonijos Ordinas paėmė žemaitišką pilį Klaipėdą ir 1252 m. ten pastatė Muemmelburgą, vėliau pavadintą Klaipėda arba Klawpėda. Iš šitų tvirtovių prasidėjo nuolatinė kova su Lietuva, kuri be pertraukos tęsėsi 150 metų su viršum.

Mums iš istorijos žinoma, kaip Ordinas, nuolatinėje tuos kraštus naikinančioje kovoje, Nemunu prisistūmė ligi Kauno, kaip iš čia jis pakartotinai puolė Vilnių, miestą ir apylinkę sunaikindamas, nors ir nepajėgė paimti Vilniaus viršutinės tvirtovės, Gedimino pilies.

Istorija taip pat kalba apie kovas su Žemaitija, kurią Ordinas buvo gavęs tai iš Jogailos, tai iš Vytauto, ir kad Ordinas tik Vytauto karine pagalba žemaičius parklupdė, bet už keletos metų įvykusiame žemaičių sukilime šito krašto vėl nustojo. Mums žinoma, kad vadinamasis didysis karas pirmoj eilėj vyko dėl Žemaitijos ir kad pasitarimuose su Ordi-

nu Lietuvos Didysis kunig. Vytautas-Aleksandras reikalavo gražinti jo tėviškąjį palikimą ligi jūros, Ordino maršalui pasakydamas: Pruzzen is ochmyn elder gewesen und ich will ansprechen bis an die Osse.

Nors Žalgirio mūšis 1410 m. liepos 15 d. davė pilną pergalę Lietuvos ir Lenkijos kariuomenei, Žemaitija buvo išimta iš Ordino pretenzijų sąrašo tik ligi Vytauto gyvos galvos. Todėl dar buvo vedami du karai, kol Ordinas galutinai išsižadėjo pretenzijų į šią lietuvišką kraštą. Bado karas 1414 m. baigė teriojo vakarines Ordino krašto dalis, tą patį darė ir Golubiškasis karas 1422 m. Po didelio pralaimėjimo prie Žalgirio, Ordinas nebedrįso stoti į atvirą kovą, bet pilyse užsida- ręs gynėsi, leido kraštą terioti lietuviams, lenkams ir abiejų sąjungininkams.

Akivaizdoje visiško krašto sunaikinimo ir negalėjimo atsispirti, Ordino didysis magistras galiausiai sutiko, nors ir su "reservatio mentalis", galutinai išsižadėti savo pretenzijų į Žemaitiją, bet be Skalavijos, dabartinio Klaipėdos krašto. Karinėje stovykloje prie Melno ežero 1422 m. vasarą buvo sudaryta taika tarp Ordino ir Lietuvos bei Lenkijos. Ta sutartimi buvo sustabdomas Vokiečių Riterių Ordino 1230 m. pradėtas veržimasis į prūteniškus ir vėliau į lietuviškus kraštus.

Pagal šitos taikos sutarties nuostatus Ordinas turėjo atsi-traukti iš Nemuno baseino ligi į vakarus nuo Jurbarko (St. Georgenburg), buvo nustatomi aiškūs rubežiai, kurie pradedant aukštutine šešupe ėjo šiaurėn apie 10 km į vakarus nuo Jurbarko ir nuo čia 20 km atstume nuo Kuršių Marių į šiaurę, apie 20 km rate apsupdami Klaipėdą ir į pietus nuo Palangos pasiekdami Baltijos Jūrą.

Tokiu būdu, nebojant laimėto Žalgirio mūšio ir dar dviejų teriojančių karų, Vytautas nepasiekė Klaipėdos pajūrio. Visa Skalavija, Nadravija, Sudavija ir dalis Sambijos, iš senovės lietuviškų giminių apgyventi kraštai, paliko Vokiečių Riterių Ordino sukurtos Prūsijos ribose. Šitie rubežiai išliko nepakeisti beveik 500 metų.

Pavergtus prūtenus Ordinas per kelis šimtmečius visiškai sunaikino ir kai 1701 m. Karaliaučiuje buvo proklamauta Prūsijos karalystė ir vainikuotas pirmasis Prūsijos karalius, iš čia prasidėjo sustiprinti ir nuolatiniai žygiai kolonizuoti ir germanizuoti Prūsijos valdžioje esančius lietuvius. Vo-

6 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, JANUARY 14, 1956

kietinimas buvo varomas per bažnyčias, mokyklas, administraciją ir kariuomenę. Senieji lietuviški kraštai turėjo nustoti savo tautinio charakterio.

II.

Šito šimtmečio pradžioje iš Prūsijos karalystės išsivysčiusioji naujoji vokiečių imperija jautėsi tiek stipri, jog ji dideliu ir staigiu puolimu manė galėsianti pralaužti visas Europos sienas, ypatingai rytuose. Nebojant didelių laimėjimų visuose frontuose, ji sujungtų aliantų kariuomenių galiausiai buvo sumušta ir turėjo prašyti taikos. Versalio sutartis, be kitų teritorialinių pakeitimų, aktyviai įsijungiant Mažosios Lietuvos Tarybai Tilžėje ir jai asistuojant Lietuvos vyriausybei, darė mažą korektūrą anos riterių Ordino lietuvių tautai padarytos skriaudos, atskirdama nuo Vokietijos dalį Skalavijos į šiaurę nuo Nemuno. Šitas kraštas 1923 metais sausio 15 d. buvo faktiškai ir vėliau, 1925 m. juridiniai sujungtas su Lietuvos valstybe, kuri šitu prijungimu gavo savo natūralinį priėjimą prie Baltijos jūros, ką Vytautas savo daugmetinėje kovoje

nebuvo pasiekęs. Prijungus šita sutartimi prie Lenkijos Pamarelius ir abiejose Vyslos pusėse esančius lenkų apgyventus kraštus ir tokiu būdu atskyrus Rytų Prūsiją nuo tiesioginio susisiekiimo su vakarine Vokietija, vokiečių ekspansija į rytus gavo stiprų smūgį. Atėjo naujas pangermanizmo apaštalas ir jo sudarytas nacionalsocialistinis režimas, kuris aiškino, kad Versalio sutartimi vokiečiams padaryta didžiausia skriauda. Jis pažadėjo sukurti naują, pangermanistinę imperiją, kuri turėjo tęstis per visą Europą ir net dar toliau. Jo melu, smurtu, klasta ir krauju paremta pasaulėžiūra užėmė ne tik visą Vokietiją, bet veržėsi ir į užsienius, paliesdama ir vakarinę Lietuvos dalį, kuri politinė prievarta ir militariniu grasi-nimu 1939 m. buvo atplešta nuo Lietuvos.

Bet šitas besotis imperializmas, vadovaujamas politinių apgavikų ir kriminalistų, susidarė sau tiek daug priešų, jog pagaliau 1000 metų tvertas didysis-pangermaniškas reichas buvo ne tik nugulėtas, bet lai-

(Nukelta į 7 psl.)

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE JŲSU
INSULIACIJOS
PROBLEMAS

Dabar yra laikas
įrengti savo namą
žiemei.

Mes turime išdirbtą
reputaciją pilno pasi-
rinkimo A-1 rūšies
stako lentų ir namams
materiolių.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SOUTH HALSTED STREET
STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

Tel.: VICTORY 2-1272

TAVO ŠIRDIS SAKO:

Pavasari žavi tu mane gamtos atgimimu, vasarą—gėlių kvapumu, rudenį—vaisių skoningu, o žiemą žavėk mane šviesos ir meilės lobiais, kuriuos duoda knygos.

\$13.00 VERTĖS KNYGŲ DABAR TIK UŽ \$5.00!!!

Tuoji kišk penkinukę į voką ir siųsk, nes tokia proga pasitaiko rečiau, nei urano klodų atradimas.

SAULĖS RŪSTYBĖ (romanas) sako: skaitai mane, nes myli, o nemylėt negali, kada mane skaitai. 311 psl., kaina \$2.00.

ČIKAGOS ŠEŠELIAI (novelės) sako: skaitai mane, nes aš parodau tau gyvenimą baisesnį, negu pats gyvenimas parodytų. 316 psl., kaina \$3.00. Iliustruota.

ŠIRDIES RŪMAI (romanas) sako: tik tada vaikščiosi širdies rūmuose ir juos tikrai pažinsi, kada mane skaitysi... 449 psl., kaina \$4.00. Iliustruota.

ŠLIUPTARNIAI (Amerikos lietuvių gyvenimo knyga) sako: tik mane skaitydamas matysi lietuvių tautos trečiosios dalies darbus, vargus, kančias, nuopelnus, kultūrą ir tautinį išlikimą. 652 psl., kieti viršeliai, kaina tik \$3.00!

VISOS 4 KNYGOS SYKIU tik už \$5.00! Persiuntimo kaštus apmokame. Rašykite:

DR. ALG. MARGERIS

3325 So. Halsted St., Chicago 8, Illinois

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

Angliški 100% vilnos audiniai vyriškiems ir moteriškiems drabužiams, paltams ir kt. Įvairiausios rūšies maistas. Vaistai.

Visi sovietų valdžios muitai užmokami čia. Siuntinių gavėjams nereikia nieko primokėti.

T. KUCZEWSKI & CO.

4036 SO. RICHMOND STREET Tel.: FRontier 6-6399
CHICAGO 32, ILLINOIS

Ofisas atdaras: Nuo pirmadienio iki šeštadienio,
nuo 9 val. ryto iki 8 val. vakaro.

(Tęsinys iš 6-to pusl.)

mėtojų okupuotas, padalintas į keturias zonas ir ligi šiol, dešimtį su viršum metų po karo pabaigos, nėra sujungtas, bet liko padalintas į rytinę ir vakarinę Vokietiją. Nacionalsocialistiniai vadai savo gyvenimą pabaigė Nuernbergo kartuvėse.

III.

Rytų Prūsijos ir kitų rytinių provincijų gyventojų dalis apėjo savo kraštą karo metu. Einant Potsdamo nutarimais 1945 m. šitie kraštai buvo pavesti lenkų ir Sovietų Sąjungos administracijai, kuri likusius vokiečius deportavo į vakarų Vokietiją arba į Sibirą. Šitas rytų provincijų pavėdimas dviejų valstybių administracijai ir gyventojų masinis iškeldinimas iš tų kraštų, ne tik sustabdė germanišką šūkį: Nach Osten wollen wir reiten, bet ir atstūmė germanišką veržimąsi į rytus pilnais 700 metų. Įvyko tas politiniame gyvenime retai pasitaikantis "istorinis teisingumas" nors ir nepilnai. Germaniškų kolonistų ainiai liko ne tik išvaryti iš prūteniškų žemių, bet ir iš Pomeranijos, Pomeranijos, Vakarų Prūsijos, Poznanės ir Silezijos. Potsdamo nutarimai anuliavo germanų 700 metų veržimosi į rytus ir kolonizavimo periodą. Tie kraštai šiandien yra be vokiečių kilmės gyventojų, ir etnografiniu atžvilgiu "tabula rasa". Vokietijos okupantai likvidavo ir pačią buvusią Prūsijos karalystę, kaip germaniško agresyvumo ir militarizmo lopšį.

IV.

Mažosios Lietuvos šiaurinė dalis, tiesioje linijoje nuo Vištyčio ežero ligi Braunsbergo, į kurią įeina pietinė Skalavija, Nadravija, Sambija ir Natan-gijos bei Varmijos dalys, dar šiandien tebėra Sovietų Sąjungos administracijoje. Istoriniais ir etnografiniais sumetimais mes lietuviai turime teisės reikšti pretenzijų į šitą kraštą, padarius kai kurias korektūras.

Gyvenimas, kaip ir politinių įvykių raida, nestovi vietoje. Kaip saulė užtekėdama sudaro naują dieną, taip kasdien keičiasi politinė konsteliacija. Iš vidujinės džiuvos mirė tas pernai Genevoje išperėtas taikos balandėlis. Jau mažai kas apie jį bekalba. Mūsų didžiųjų rytų kaimynų politinių vadų kelionė į tolimus Azijos kraštus, jų griežtos kalbos vakarų pasaulio kraštų adresu, sudaro pavojingą politinę padėtį, kuri, be abejo, prives prie susirėmimų su vakarų pasauliu, nors iš abiejų pusių kasdien kalbama apie taiką ir ginklavimąsi taikai išlaikyti. Labai panašių kalbų mes girdėjome iš pangermanizmo vadų lūpų 1923 ligi 1939 m. periode. Žaidimas su ugnimi jau nekartą privedė prie didelio gaisro.

Pradėjus tankams riedėti ir

lėktuvams padanges raižyti, prasidės nauja era totalistams ir diktatoriams. Mes norim tikėti, kad tuomet susidarys tokia padėtis, kuri mums duos galimybės sujungti ir likusius lietuviškus kraštus į vieną bendrą lietuvišką valstybę.

Norint šito pasiekti, mums nereikia užsnūsti, bet budėti, dėti į šalį visus bereikalingus ir jėgas skaldančius ginčus ir kartu paruošti reikalingus politinius ir diplomatinis ginklus šitam tikslui pasiekti. Į šitą įeina ir mūsų teritorialinių reikalavimų formulavimas, kuris mums padėtų realizuoti mūsų tautinius pageidavimus.

BIZNIO IR FINANSŲ PATARĖJAS

Pirkdamas ar parduodamas prekybos įstaigą, organizuodamas ar padidindamas įmonę ar kokį biznį, pasitark su

**WILLIAM J. DRAKE
-DRAGŪNAS**

85-03 Wareham Place,

JAMAICA, N. Y.

Tel. Jamaica 6-7272

GARSINKITĖS NAUJIENOSE

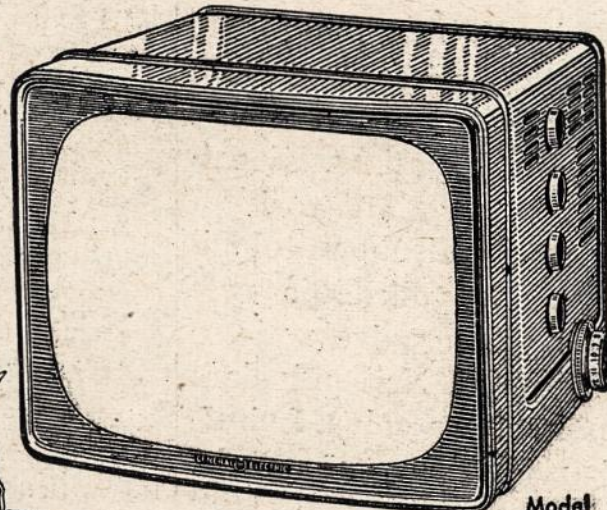
GUARANTEED and G. E. BRING YOU

*New lightweight TV...
the most useful TV ever!*

TV

HERE'S tomorrow's TV today! Actually one-third smaller and less expensive than any other of its type. You'll want one with you wherever you travel... indoors or out. Now G-E TV goes where you go!

Model 14T007

• World's lightest weight... lowest cost for truly portable television. Features rugged, built-to-travel cabinet, built-in antenna, two-way interference protection. Ask to see Model 14T007 in cordovan finish.

Take it to the patio.

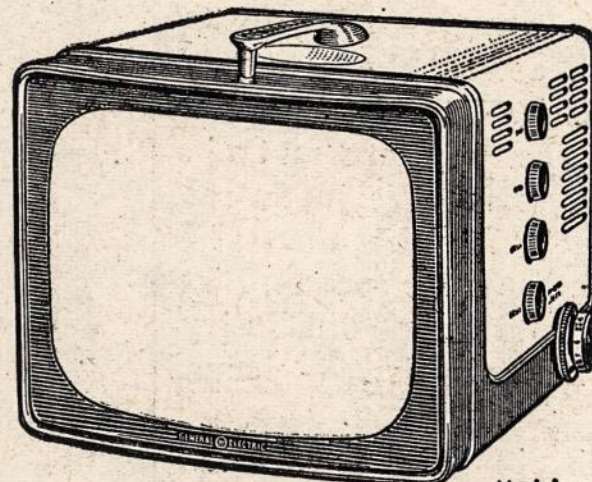
To the "sick room"

To the kitchen or laundry.

Take it on trips.

Model 14T008

• Styled in the modern manner. Here's G.E.'s 2-tone line of portables in gray and ivory (Model 14T008) or terra cotta and ivory (Model 14T009). Center handle of lightweight aluminum. Dynapower speaker. Your color choice of 14-inch TV at one low price.

GUARANTEED ELECTRIC APPLIANCE AND FURNITURE COMPANY

2876 W. Cermak Road

Blshop 7-3333

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

Šventos nosys

Dr. Baliui reikėjo pabėgti iš Lietuvos, perplaukti Atlantą ir atvykti į Brooklyną, kad vadinamai "aukštuomenei" nušluostytų nosis.

Tai logiška. Tėvynėje aukštuomenės nosys buvo šventos.

Vidutinis žmogus. Apie jį girdžiui dažnai kalbant, nepamiršo jo ir Dr. Balys. Kas jis toks: buvęs karininkas užsidirbęs duoną fabrike, ar lietuvis sverias 165 svarus? Nežinau. Tur būt, ir Dr. Balys nežino.

Žemė apvali

Kultūros Fondo tuo tarpu matosi tik trupčiukas stiebo, kaip kokio laivo plačiose jūrose, tačiau tiek užtenka, kad vaikui galėtų paaiškinti, jog mūsų žemė apvali.

Ta proga man prisimena Mahometas, kuris kalbėjo, kad šventi tie namai, kurie augina arabų veislės arkli. Lietuvių kultūra taip pat dideliame išnykimo pavojuje, todėl ir norisi tarti: šventi tie žmonės, kurie suorganizavo Kultūros Fondą.

Mūsų jaunimas

Kodėl jaunimas bėga? Tai klausimas, kuris jau ne vienam kultūrininkui atėmė sveikatą. Ir ne vienam dar atims. Klausimas neatsakytas. Jis darosi panašus į aną egiptiečių mitologijos mįslę: Kas vaikščioja ryte keturiomis, dieną dvejomis, o vakare trijomis? Neišspėjusiam — buvo nukertama galva. Laimė, kad mūsų jaunimas nėra toks piktas, kaip anas... Sfinksas.

Jaunimą dažniausiai kaltiname tik dėl to, kad nespėjame su juo žengti. Pasiliekančiai visuomet yra surūgę ir nepatenkinti.

Vestuvės Wiesbadene

Neprisimenu kuriais metais, bet pačioje vasaroje ir pačiame karštyje, sodams kvepiant abipus Reino, ištekojo anglė už lietuvių, Unrros tarnautojo. Daug ir gražiai apie juodu rašė "Žiburiai", "Tėviškės Garsas" ir visa tremties meto spauda. Rimti žmonės tai vadino dideliu įvykiu, o kultūrininkai — bemaž Lietuvos išlaisvinimu.

Šiandien į mišrias vedybas žiūrime kreivai akimi. Kodėl? Greičiausiai dėl to, kad tokios vedybos pasidarė gyvenimo būtinybė, o ne ponaičių pramoga. Žinai, kada Rockefelleris vedė Polekiūtę, jaunavedžiams iš Vokietijos buvo pasiūstas "Angliš-kai-lietuviškas-vokiškas žodynas" su žemiausiais nusiskloniojimais. Dėja, tokio žodyno negaudavo lietuvaite, ištekanči už Amerikos kario. Ar ne nonsensas. —Julius Sula.

Anglų Kalbos Pamokos

K. KALNĖNAS
6402 So. Fairfield Ave., Chicago 29
(3-čias augštas, durys po kairei, arti 63-čios gatvės ir California Ave.)
Duoda tremtinius prieš karą baigęs Čikagos universitetą.
1 dol. 25 ct. val. — privačios.
VERTIMAI - ANKETOS - LAIŠKAI

Tel.: JE 8-9126
CARIB BARBER SHOP
GEORGE YERKES
lietuvis savininkas
1655 James Ave., kampas Lincoln Rd.
(Priešais Albion Hotel)
MIAMI BEACH, FLORIDA

Dr. Juzė ir Dr. Kestutis
AGLINSKAI
GYDYTOJA-JAS IR CHIRURGĖ-GAS
2300 WEST 51st STREET
VALANDOS:
Pirm., antr., 10-12, 2-4 ir 6-9 popiet.
Ketvirt., penkt., 2-4 ir 3-9 popiet.
Šeštadieniais 10-2 val. popiet.
Tel. Ofiso: PROspect 6-1795
Rezid.: GROvehill 6-5603

DR. ANNA BALIUNAS
AKIU, AUSU, NOSIES IR
GERKLĖS LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
6322 SO. WESTERN AVENUE
Valandos: aksdien nuo 10 ligi 12 val.
iš ryto ir nuo 7 ligi 9 val. vakaro.
Šeštadieniais nuo 10 ligi 1 val.
Treč. uždaryta. Kitu laiku susitarus.
Ofiso telef.: PROspect 8-3229
Rezid. telef.: WALbrook 5-5076

Tel.: PROspect 8-1717
DR. S. BIEŽIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3148 WEST 63rd STREET
Val.: kas diena po pietų 1-3; vak. 7-8
tikslai antradieniais ir penktadieniais.
Trečiad. ir sekmad. ofisas uždarytas.
Rez.: 3241 WEST 66th PLACE
Phone: REpublic 7-7868

DR. PETER BRAZIS
PHYSICIAN AND SURGEON
2434 WEST 71st STREET
CHICAGO, ILL.
Telefonai:
Ofisas: HEMlock 4-5849
Rezidencija: HEMlock 4-2324
OFISO VALANDOS:
Pirmad., Ketvirt. ir Penktadienį nuo
1-4 ir 7-9. Antr., 1-5. Trečiad.
ir Šeštadienį tikslai susitarus.

Ofiso telef.: VIRginia 7-0036
Rezidencijos: BEverly 8-8244
DR. T. DUNDULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4157 ARCHER AVENUE
Ofiso valandos:
Nuo 2-4 ir nuo 6-8:30 val. vakaro.
Šeštadieniais nuo 2 ki 4 po pietų.
Trečiadienį pagal sutartį.

Rezid. tel.: STEwart 3-4511
Ofiso telef.: YARds 7-1166

DR. J. GUDAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
756 WEST 35th STREET
Kampas Halsted ir 35-tos gatvės
Valandos: 1-4 p. p. ir 6:30-8:30 val.
kasdien. Trečadieniais uždaryta.
Šeštadieniais nuo 1 iki 4 po pietų

Tel. ofiso: VI 7-0600; rez.: RE 7-6867
DR. BR. GAŽIUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4055 ARCHER AVENUE
(Kampas Archer ir California Ave.)
VAL.: 2-4 po pietų ir 6-8 vakare,
šeštadieniais 2-7 p.p., išskyrus sekm.

DR. A. JENKINS
PHYSICIAN AND SURGEON
(Lietuvis Gydytojas)
2500 WEST 63rd STREET
Ofiso val.: kasdien nuo 2-4 po pietų
ir 7:30-9 vakaro.
Trečiad. ir šeštad. uždaryta.
Ofiso telefonas: PROspect 6-3838
Rezid. telefonas: REpublic 7-9199

GROvehill 6-1595
Dr. Aldona A. Juska
AKIU LIGU SPECIALISTĖ
IR PRITAIKO AKINIUS
Valandos: 9-12, 7-9 pagal susitarimą,
išskyrus trečadienius ir šeštadienius.
2422 W. MARQUETTE ROAD

Tel.: ofiso ir buto OLYmpic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Ave., Cicero, Ill.
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vakaro.
Šeštadieniais 12-4 val.
Butas: 1526 So. 49th Ave., Cicero, Ill.

Dr. N. Kriauceliunaitė
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
Specialistė Moterų Ligy ir Akušerijos
Val.: 11-2 ir 7-9 vak., šeštad. 1-4 p. p.
Kitu laiku pagal susitarimą
Adresas: 2750 W. 71st St.
(Kampas 71st ir California)
Tel.: Ofiso ir rezidencijos RE 7-4146

Ofiso telefonas: LAFayette 3-3210
Jei neatsiliepia šaukite KEDzie 3-2868
Dr. Emily V. KRUKAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
4146 SO. ARCHER AVENUE
Val.: kasdien po pietų nuo 12-2:30
Daily afternoons.
Vakarais: pirmad., antr., ketvirtad
6-8:30. Trečadieniais tik susitarus

Dr. A. Valis - Labokas
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Spec. Moterų Ligos
3267 SO. HALSTED STREET
Telefonas: DANube 6-1125
Valandos: 1-4 ir 6-8 vakaro.
Šeštadieniais 1-4 val. po pietų.

Dr. Julia Monstavičius
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
Moterų ir vaikų ligos.
10748 So. Michigan Avenue
Tel.: PU 5-6766—Rez. tel.: EN 4-4979
Darbo valandos: nuo 6 iki 9 val. po
pietų kasdien, išskyrus trečadienius
Šeštadieniais nuo 1 iki 4 val. po pietų

Telefonai: Ofiso GROvehill 6-5394
Rezidencijos: PROspect 6-4737

DR. A. MACIŪNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Spec. chirurginės ligos
2423 WEST 63rd STREET
Priėmimo valandos: 2-4 ir 6-8.
Šeštadienį 2-4 val. po pietų.
Trečiad. ir sekmadieniais uždaryta

DR. CONSTANCE
O'BRTIS
PHYSICIAN AND SURGEON
2408 WEST 63rd STREET
Tel.: HEMlock 4-5524
Hours by appointment only.

Dr. Juozas PAUKŠTYS
DANTU GYDYTOJAS
4253 ARCHER AVENUE
(įėjimas iš Whipple St.)
Valandos: kasdien 10-12, 2-6 p. p.
7-9 p. m. Šeštadieniais 10-12.
Trečadieniais uždaryta.
Telef.: LA 3-4949 — namų CE 3-7786

DR. STRIKOL
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4645 SO. ASHLAND AVENUE
Ofiso valandos: nuo 2-4 ir 6-8.
Ser., Subat. ir Nedėl. tik susitarus.
Ofiso telefonas: YARds 7-4787
Namų telef.: PROspect 6-1930
Jei neatsilieps viršutiniai telefonai,
šaukite Midway 3-0001

Telef. ofiso: CLIFFside 4-2896
Rezid.: LAFayette 3-1172

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1724 WEST 47th STREET
(kampas 47th ir Hermitage)
Priėmimo val.: 2-4 ir 6-9 val. po pietų.
Šešt. 2-6 val. popiet, išskyrus šeštad.

Telefonai: ofiso CLIFFside 4-0253
Rezidencijos: GROvehill 6-8876

DR. A. Z. ŠAULYS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
4645 S. ASHLAND AVE. (kamb. 211)
Pirm., Antr., Ketv. ir Penktad. 6:30-
8:30 val. vak. Šeštadienį 2-4 v. p. p.

DR. VYT. TAURAS
TUPČIAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika, spec. MOTERŲ ligos.
Ofisas ir rezidencija: 2410 W. 51st St
(antras namas nuo Western Ave.)
Tel.: PROspect 8-1223 arba WE 6-5577
Ofiso val.: pirmad. 8-10 val. vakaro,
antr., treč. ir penkt. 6-9 v. v.
ir šeštad. 2-4 val. po pietų

DR. V. P. TUMASONIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
CHIRURGINĖS LIGOS
Ofiso telef.: HEMlock 4-2123
6255 SO. WESTERN AVENUE
Rezid. telef.: PROspect 6-8484
Val.: 2-4 po pietų ir 7-9 vak.

DR. J. VAITAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 SO. 49th COURT, CICERO
Kasdien 10-12 ryto ir 5-8 val. vak.
Šeštadieniais 10-2.
Ofiso ir buto, telef.: OLYmpic 2-1381

Tel.: ofiso ir rez. PROspect 6-9400
Dr. Ona Vaškevičius
(VAŠKEVIČIŪTE)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6248 SO. KEDZIE AVENUE
Val.: kasdien nuo 1-3 popiet ir nuo
6-8 val. vakaro; šeštad. 1-4 popiet,
trečiadienį ir kitu laiku tik susitarus.

Tel.: ofiso VI 2-1581; rez.: VI 2-0742
DR. V. VILEIŠIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
802 WEST 31st STREET
(kampas Halsted ir 31-os gatvių)
Priėmimo valandos: 2-4 ir 6-8 val.
Šeštadieniais 2-4 val. po pietų.
Sėkmadieniais uždaryta.

DR. BRUNO J.
ZUBRICK'AS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6400 SO. KEDZIE AVE.
Valandos: 2-4 po pietų ir 7-9 vak.
trečiad. ir sekmad. pagal susitarimą
Telefonas: HEMlock 4-7899
Namų tel.: HILLtop 5-2557

P. ŠILEIKIS, O. P.
ORTHOPEDAS-PROTEZISTAS
Aparatai-Protezai, Med. Bandažai. Speciali pagalba Kojoms
(Arch Supports) ir t. t.
Val.: 9-4 ir 6-8. Šeštadieniais 9-1.
ORTHOPEDIJOS TECHNIKOS LAB.
2850 W. 63rd St., Chicago 29, Illinois
Tel.: PROspect 6-5084

LIETUVIAI AKIŲ GYDYTOJAI

Dr. Ant. Rudokas, O. D.
tikrina akis, pritaiko akinius,
keičia stiklus ir rėmus.
Telefonas: YARds 7-7381
Priima: Vakarais nuo 6 ir 9 val.
Šeštad. nuo 10 ryto iki 4 po pietų.
Treč. ir sekmad. pagal susitarimą.
4455 S. CALIFORNIA AVE., Chicago

DR. G. SERNER
LIETUVIS AKIŲ GYDYTOJAS
25 metų patyrimas
Tel.: YARds 7-1829
Pritaiko Akinius
Kreivas Akis
Ištaiso.
Ofisas ir Akinių Dirbtuvė
756 WEST 35th STREET
Valandos: nuo 10 iki 2, nuo 6 iki 8.
Trečiad. nuo 10-12; penktadienį 10-2.
Šeštadieniais 10-2 val. po pietų.

LIETUVIAI AKIŲ GYDYTOJAI

Dr. Kazimieras
MICHEL
Optometristas - Orthoptistas
Gydo nusilpusias ir nervuotas akis.
Egzaminuoja akis ir pritaiko akinius.
Išgydo kreivas akis be operacijos.
Ideda netikrą — artificialę aki pagal
sveiką. Praktikuoja per 39 metus.
Kalba lietuviškai.
4654 SO. ASHLAND AVENUE
Telefonas: YARds 7-6616
Nuo 9:30 val. ryto iki 8 val. vakaro.
Tikrinu klausą ir pagelbėju
nepriگردintiems.

DR. S. VAITUSH, Opt.
Palengvins akių įtempimą, kuris
esti priežastimi galvos skaudėjimo,
svaigimo arba aptemimo, nervuo-
tumo, skaudėjimo, akių karščio.
Atitaisau trumparegystę ir toli-
regystę. Prirengiu teisingai akinius.
Visuose atsitikimuose egzaminavimai
darom su elektra, parodančia ma-
žiausias klaidas. Speciali atyda krei-
piama į mokyklos vaikus.
VALANDOS:
Nuo 10:30 ryto iki 7:00 vakaro.
Šeštadieniais iki 4 val. vakaro.
Trečiadienį ir sekmadienį uždaryta.
4712 S. ASHLAND AVE
YARds 7-1373

Aleksas Brinas
GENERAL CONTRACTOR
● Naujų namų statyba
● Namų remontavimas
● Vidaus įrengimai
● Garažų statyba
20 metų patyrimas
Greitas ir sąžiningas darbas
4339 S. Hermitage Ave.
FR 6-3922 LA 3-9719

CHICAGOS SVARIAUSIAS IR
MODERNISKIAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

CENTRAL PARCEL
SERVICE, INC.
Persiuntimai į Lietuvą
ATDARA NUO PIRMAD.
IKI PENKTADIENIO
9:00 ryto iki 4:30 po pietų.
Siuntiniai priimami
TIKTAI SUSITARUS.
Pirm atvykstant telefonuikit
dėl susitarimo.
CENTRAL PARCEL
SERVICE, INC.
220 SO. STATE STREET
CHICAGO 4
Tel.: WABash 2-9354
8 — NAUJIIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, JANUARY 14, 1956

Kultūros pasaulis

Antrasis "Commentationes Balticae" tomas

Chicagą pasiekė Baltų Instituto Bonoje leidžiamo vokiečių kalba metraščio "Commentationes Balticae" antrasis tomas, pažymėtas 1954 metų data. Knygoj atspausdintos 6 Baltijos mokslininkų studijos, kurių tarpe dvi mūsų: Dr. Antano Maceinos "Liaudies daina — tautos sielos reiškėja" (Das Volkslied als Ausdruck der Volksseele) ir Dr. Povilo Rėklaičio "Vilniaus gotiškoji šv. Onos bažnyčia" (Die gotische St. Annenkirche in Vilnius).

Kiti darbai liečia estų ir latvių kultūras. Jų autoriai yra: Paul Campe, Alfreds Gaters, Ilmar Talve ir Mihkel Toomse.

Savo tematika ir pobūdžiu ypač įdomi Dr. P. Rėklaičio studija, kurioje jis bando nustatyti Vilniaus šv. Onos bažnyčios amžių, priedamas išvadą, kad dabartinė jos forma atsirado ne anksčiau, kaip 16 šimtmečio ir kurioje plačiai nagrinėja bažnyčios architektūrą bei stilių. Surasdamas šv. Onos bažnyčios stiliuje ne tik vakarietiškos gotikos, bet ir Rytų Europos statybos elementų, autorius nepaneigia prielaidos, kad jos autorius galėjo būti ne užsienietis, bet vietos žmogus.

Dr. Antano Maceinos straipsnis nagrinėja lietuvių liaudies dainų reikšmę tautos gyvenime, ir epio nebuvimą bei lyrinio elemento dominavimą lietuvių liaudies kūryboje. Gal būt, todėl, kad šis darbas yra tik autoriaus ruošiamos platesnės studijos santrauka, jis palieka blankoką išpūdį.

Šiuo metu Baltų Instituto vedėjas yra Dr. Zenonas Ivinskis.

Flaubert'o suluošinimas

Savo laiku komentuodami Gustave Flaubert'o "Madame Bovary" I-jo tomo lietuviškąjį vertimą, kurį atliko Alė Rūta, mes iškėlėme kai kuriuos jo netikslumus, bet vylėmės, kad antrasis tomas bus geresnis. Gi dabar pasirodžius 2-jam tomui, tenka konstatuoti, kad tos viltys žiauriai nepasitvirtino. Galimybės yra dvi: arba vertėja autoriaus perdėm nesuprato, arba ji turėjo nešvarių intencijų. Bet galimi ir abu atvejai.

Nesigilindami į plonybes, palyginkime mažą ištraukėlę. R. Simon laidos antro tomo 69 psl. vaistinininkas Homais ginčijasi su kunigu Bournisien. Gindamas literatūrą, jis sako:

"... — il y a la mauvaise littérature comme il y a la mauvaise pharmacie; mais condamner en bloc le plus important des beaux-arts me paraît une balourdise, une idée gothique, digne de ces temps abominables où l'on enfermait Galilée".

Alė Rūta tą sakinį išvertė šitaip:

"— Yra blogos literatūros, kaip yra blogų vaistinininkų; bet, vertinant bendrai, man atrodo, menas labiausiai nusi-
pelno, kai tą nesąmonę, gotiš-

ką, galilėjiškę idėją, uždaro į kalėjimą". ("Ponia Bovary", 45 psl.)

Tikrai tą vertėjos nesąmonę reikėtų uždaryti į kalėjimą.

Panašių vertimo iškraipymų, palyginti, mažame skyrelyje mes pastebėjome labai daug.

Išvardindama religines knygas, kurias kunigas davė poniai Bovary skaityti, vertėja šalia "Pasauliečio žmogaus prie Marijos kojų" randa ir "Daugelio ordinų riterių". Tuo tarpu iš originalo aiškėja, kad minėtos pirmosios knygos autorius buvo daugelio ordinų riteris.

Autoriaus teigimu tos naujos knygpalaikės buvo pagamintos visokių seminaristų ir atgailautojų, o pagal vertėją jos buvo skiriamos seminaristams ir atgailautojams.

Panašių iškraipymų galima atrasti beveik kiekvienam puslapy.

Turint tokią vertimą, negalima, iš viso, kalbėti apie Gustave Flaubert'o plonybes, apie jo amžiną ironiją, kuria jis traktuoja, sakysime, užkietėjusio ateisto Homais ginčus su katalikų kunigu Bournisien, apie pašaipą, kuria jis lydi poniją Bovary ir jos meilužius, apie jo stiliaus plastiškumą, kuriame kiekvienas žodis turi spalvą ir kvapą.

Palyginę tik vieną "Ponios Bovary" skyrių su originalo tekstu, mes prieiname išvadą, kad Alė Rūta griebėsi ne savo darbo. Gal jai geriau tiktų pasitenkinti premijomis, negu imtis rimtos literatūros.

Studija apie hetitus

Iki 1888 m. apie hetitus buvo tik tiek žinoma, kad jie yra minimi Biblijoje. Bet vokiečių archeologų Karl Humann ir Hugo Winckler kasinėjimai pietinėje Turkijoje ir apie 1000 neišskaitomų lentelių suradimas sukėlė didelį susidomėjimą mokslininkų pasauly. Ilgai užtrukę tyrinėjimai privedė prie apytikrio nustatymo, kad hetitų tauta antrame tūkstantmety prieš mūsų erą buvo sukurusi aukštą civilizaciją ir galingą valstybę, kuri išsilaikė apie 600 metų.

Apie hetitų kultūros ir civilizacijos tyrinėjimus neseniai pasirodė anglų kalba vokiečio C. W. Ceram knyga, pavadinta "Hetitų paslaptimi" ("The Secret of the Hittites", — C. W. Ceram. Vertė Richard and Clara Winston. Išleido Knopf. Kaina \$5.00). Apie pusę knygos skiriama tyrinėtojų darbui aprašyti. Toliau pasakojama tai, kas pasisekė nustatyti iš hetitų paliktų raštų.

Iš knygos sužinome, kad hetitai yra buvusi indoeuropiečių tauta, įsikūrusi Mažojoje Azijoje ir apie 1800 m. prieš mūsų erą įsteigusi galingą valstybę. Jų valstybė turėjusi federalinį pobūdį. Paveldimo sosto valdovas laikęs patariamąją tarybą. Hetitai ypatingai išvystę karo meną, bet su užkariautaisiais elgdavęsi drau-

giškai. Jų įstatymai pasižymėję švelnumu.

Minimi hetitų valdovai: — Mursilis I, kuris knygoje vadinamas "Artimųjų Rytų Karoliu Didžiuoju", Suppiluliumas, Hattusillis II ir kt. Mokslininkams pavyko išskaityti kai kurias tų valdovų sudarytas tartis su Babilonija ir Egiptu.

Hetitų palikimo tyrinėjimai mums dar ir tuo įdomūs, kad savo laiku buvo ieškoma panašumo tarp jų ir lietuvių kalbų. Dar ne taip seniai vienas Anglijoje gyvenęs lietuvių kunigas nesuprantamus hetitų žodžius bandė aiškinti lietuvių kalbos pagalba. Iš tikrųjų, tų žodžių užrašymas kartais primena lietuvių kalbos formas. Pavyzdžiais gali būti kad ir aukščiau pateiktieji valdovų vardai.

Nubaudė rašytojus

Austrų spaudos pranešimu penki žymiausi komunistinės Vengrijos rašytojai pateko partijos nemalonėn už "priešingų partijai idėjų skleidimą".

Vengrų valstybinė rašytojų draugija jiems pritaikė tam

Naujieji leidiniai

Jurgis Gliūda, RAIDŽIŲ PASĖLIAI. Romanas iš knygnešių gyvenimo. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas. Viršelis ir aplankas dail. B. Murino. 310 pusl. Kaina \$3.00. Gaunamas Naujienų administracijoje.

KELEIVIO KALENDORIUS 1956 METAMS. Sąsiuvinio formato kalendorius, be kalendorinės dalies talpinas daug įdomių straipsnių ir įvairenybių. Išleido "Keleivis". 96 pusl. Kaina \$0.50. Gaunamas Naujienų administracijoje.

tikras hausmės, kurių pobūdis pranešime tiksliau nėra nuskaitas. Paliestieji rašytojai yra: du Stalino literatūrinės premijos laureatai Tamas Aczel ir Tibor Meray, Tibor Dery, Julian Hay ir Zoltan Zek.

A. S.

— Berankiai, bėkėjai lietuviškai invalidai tremtyje laukia Tavo pagalbos. Aukok jiems!

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

Sausio mėnuo geriausias laikas pirkti visus namų įrengimus. Sausyje Jūs pirksite viską už pusę kainos, nes reikalinga vieta naujoms prekėms.

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMUOSE YPATINGAI ATPIGINTI SVEČIŲ KAMBARIO BALDAI

Dviejų dalių Nylon sofa ir fotelis, puikiausių stilių, parduodami po \$250.00, dabar tiktai \$169.00

Sofa dienos metu — lova nakčiai — parduodama po \$69.00, dabar tiktai \$39.00

Šaldytuvai 7 kubinių pėdų, parduodami po \$199.00, dabar tiktai \$169.00

Miegamųjų kambarių baldai, 5 dalių, ąžuolo ar riešuto medžio, naujausio stiliaus, parduodami po \$229.00, dabar tiktai \$149.00

Televizijos aparatai Dumont, RCA, Motorola, Admiral, 21" stalo modeliai... \$149.00

Floro modelis Traveler \$199.00

Pirkite visus reikalingus daiktus sausio mėnesį ir sutaupysite daug pinigų

FURNITURE CENTER, INC. LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

3224 So. Halsted Street VICTORY 2-4226

VEDEJAS JUSTAS LIEPONIS

Krautuvė atidaryta: pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 iki 9:30; kitomis dienomis 9 — 6; sekmadieniais 10 — 5.

Kaip mes apleidome Klaipėdos kraštą

(Vieno pasieniečio atsiminimai)

Klaipėdos krašte teko gyventi beveik nuo pat jo prisijungimo prie Lietuvos iki vokiečių okupavimo dienos. Bendrai Klaipėdos krašte nuo pat pirmosios dienos didelės ramybės nebuvo. Vokiečiai, nors ir buvo skaudžiai nukentėję nuo karo, neatsisakė kišti savo nagų į Klaipėdos kraštą. Be to, naudodamiesi suteikta autonomija, vietos vokiečiai stengėsi ją panaudoti piktam. Buvo palikti dar kaizerinės Vokietijos valdininkai. Dalis jų nebuvo Lietuvos piliečiai ir Lietuvos pilietybės negalėjo gauti arba nenorėjo jos imti. Kaip tyčia centro valdžia kažkokiais sumetimais netikusius Didžiojoje Lietuvoje tarnautojus bei valdininkus siųsdavo į Klaipėdos kraštą. Šių tarnautojų bei valdininkų tarpe buvo net tokių, kurie namuose ir net įstaigose kalbėjo lenkiškai arba rusiškai. Žinoma, toks centro valdžios elgesys pykino tikruosius šio krašto šeiminkus — lietuvius. Juk jie kovojo už Klaipėdos krašto lietuviškumą, o tuo tarpu juos valdė, iš vienos pusės, tie patys vokiečiai, o iš antrosios — neaiškios orientacijos ir elgesio žmonės. Vėliau centro valdžia susigriebė ir antilietuviškos orientacijos ir netinkamus tarnautojus bei valdininkus pakeitė kitais. Šis reikalas taip susitvarkė, kad net vokiečiai negalėdavo mūsų tarnautojams nieko prikišti.

Nebeatsimenu, kuriais metais ir, berods, "Grenzbote", Vokietijoje išėjęs laikraštis, buvo įsidėjęs straipsnį, kuriame buvo raginama keisti Lietuvos pasienio vietovėse bei sienos apsaugoje valdininkus. Esą, jų valdininkai nuo Lietuvos valdininkų tolokai atsilikę.

Įsigalėjus Vokietijoje Hitleriui ir Rytprūsių provincijai paskyrus gauleiteriu Kochą, Klaipėdos krašte padėtis, kaip sakoma, pradėjo keistis. Gauleiteris Kochas ir jo partijos nariai įvairiausiomis priemonėmis pradėjo kurstyti vokietininkus prieš lietuvius. Vietos vokietininkai, pajutę stiprų užnugarį, nėrėsi iš kailio. Pradėjo Klaipėdos krašte vokiečių pavyzdžiu organizuoti SA-smogikų dalinius, ir juos kariškai apmokydavo. Paaugusnį jaunimą ir vaikus pradėjo organizuoti į iš Vokietijos nukopijuotas "Hitlerjugend" organizacijas. Pasyvesnį elementą, būtent būrus (ūkininkus), viliojo į savo pinkles, duodami ilgalaikes ir dažnai beprocentines per "Landwirtschaftliche bank" paskolas. Organizavo prieš centro valdžios tarnautojus bei įstaigas įvairius išsišokimus. Karo komendantui uždėjus kuriam nors vokietininkui už neleistinus išsišokimus piniginę baudą, nusizengėlis ją apmokėdavo iš Vokietijos gau-

tais pinigais. Griebėsi net laukinių tautelių metodų: vieną vasarą Tilžės miesto aikštėje suvarytai žmonių miniai pasakoma aštri prieš lietuvius ir Lietuvą kalba. Aikštės vidury pastatomos kartuvės. Padaroma lietuvių iškamša ir pakariama. Po kartuvėmis sukuriamas didelis laužas ir, miniai bliaujant nacionalsocialistinius šūkius bei "Hitlerjugend" vaikams mušant būgnais, iškamša sudeginama.

Prieš tuos asmenis, kuriuos negalėjo nei geruoju, nei bloguoju prie savęs prisivilioti ir kurie iš jų veiklos daugiau žinojo, griebėsi smurto — žudymo (Jesučio nužudymas, Natkiškiuose susišaudymas, per kurį šaulys klaipėdietis, besigindamas nuo užpuoliko, nušovė vokietininką Peiserį). Nacionalsocialistinėms Neumanno ir Sasso partijoms Klaipėdos krašte pradėjus veikti, lietuviui gyvenimas pasidarė beveik neįmanomas. Centro valdžia, neturėdama kitos išeities, ėmėsi griežtesnių priemonių prieš vokietininkus ir jų pasekėjus. Pikčiausius vokietinin-

kus sukišo į kalėjimą (Neumanno-Sasso bylą). Išleido tautai ir valstybei saugoti įstatymą. Nors šis įstatymas galiojo visoje Lietuvos teritorijoje, bet praktikoje jis buvo taikomas Klaipėdos krašto vokietininkams. Padidino kariuomenės įgulų skaičių. Be anksčiau buvusių Klaipėdos ir Macikų (Šilutės apskr.), dar įsteigiamą ir Pagėgiuose. Padidino saugumo policijos etatus. Įsteigė tirščiau gyvenamose vietovėse saugumo policijos punktus-rajonus. Vokietininkų atviras veikimas buvo suparalyžuotas. Bet užtat Vokietija pradėjo aktingiau prieš Lietuvą veikti. Savavališkai nutraukė prekybos sutartį. Pradėjo grąsinti karu ir panašiai.

1938 m. rudenio pabaigoje Lietuva, neatlaikydama Vokietijos spaudimo ir nesitikėdama iš niekur paramos, buvo priversta atleisti varžtus. Panaikino saugumo policijos rajonus. Nebeveikė nei karo cenzūra, nei tautai ir valstybei saugoti įstatymai. Vokietininkai viešai pradėjo rodytis gatvėse smogikų uniformose. Kryžkelių rodyklėse, įvairių įstaigų pavadinimuose lietuviškus užrašus užtepė, palikdami tik vokiškuosius. Autonominėse įstaigose viešai buvo

pradėta iš lietuvių reikalauti "sprechen Sie deutsch" — kalbėk vokiškai. Vokietininkai vokiškų švenčių proga iškabinėdavo vėliavas "Hackenkreuz'u" papuoštas. Buvo kalbama, kad tuo metu net Didžiojoje Lietuvoje gyveną kai kurie vokiečiai ėmę baltas kojines nešioti.

1939 m. pradžioje Klaipėdos krašto padėtis pasidarė visiškai beviltiška. Kiekvienas ten gyvenąs suprato, kad Klaipėdos krašto okupavimas kiekvieną dieną gali įvykti. Juk jei gu nė viena iš didžiųjų valstybių nedrįso Vokietijai priešinti Ruhro krašto užėmimui, Austrijos "Anschlusso" įvykdymui ir draugiškosios vakarams Čekoslovakijos sudraskymui, tai tikėtis, kad kuri nors valstybė Lietuvą užstotų, — tikrai nieks nesitikėjo.

Esant tokiai padėčiai, dalis klaipėdiečių lietuvių pradėjo laviruoti ir taikytis prie vokiečių. Kiti liko užsidarę ir jokia me lietuviškame veikime nesirodė. Pasiliko tik patys atkakliausi, kurie iki paskutinės valandos kovojo visomis galimomis priemonėmis už Klaipėdos krašto ir visos Lietuvos egzistenciją. Pastariesiems daugiau sia ir teko nukentėti. Vokiečiams okupuojant Klaipėdos (Tęsinys 11 psl.)

PRADEDANT SAUSIO 1 DIENĄ

MŪSŲ TAUPYTOJAI GAUS

AUKŠTESNIUS DIVIDENDUS

Distrikto indėlių taupymo sąskaitoje Jūs galėsite pelnyti 20% dividendų virš vidurkio. Mūsų nauji iš anksto apmokėti pažymėjimai ilgiems metams duoda dar aukštesnį dividendą.

Indėliai čia yra saugūs, sveiki, pastovūs, apdrausti nuo bet kurių nuostolių federalinės valdžios agentūroje.

Jūs galite atidaryti indėlių sąskaitą vienu arba keliolika pilnų šimtų dolerių. Dividendų čekiai bus siunčiami paštu kas 6 mėnesiai.

Iš anksto apmokėti pažymėjimai dabar parduodami dešimčių grupėmis po \$75 kiekvienas. Kas \$75 išaugs iki pilno šimto dolerių lygiai per 98 mėnesius.

DISTRICT SAVINGS

and LOAN ASSOCIATION

3430 South Halsted Street

CLIFFSIDE 4-0104

JOSEPH M. MOZERIS Secretary

kraštą, dalis jų pabėgo į Didžiąją Lietuvą, bet didesnė dalis pasiliko Klaipėdos krašte. Mažiau pasireiškę lietuviškame veikime, nors ir nebuvo kišami į kalėjimus bei kacetus, bet jie gyveno nuolatiniame nacių terore. Kai kuriuos naciai buvo sukišę trumpesniai laikui į kalėjimus (Bruvelaitį, Bentkų, Šadagį, ir kitus). Kitiems iki karo pabaigos teko pergyventi baisias naciškas tortūras jų įrengtuose kacetuose (Simonaitis, Grigolaitis, Reizgys — kacetė miręs — ir kiti). Dar kitus žvėriškai vokiškieji naciai išžudė, užėmę visą 1941 m. jau sovietiškojo tirono valdomą Lietuvą (iš Tilžės miesto Jagomastų šeimą, Serapiną, Naujoką, Valaitį ir kt.).

Kadangi šiame rašinėlyje esu pasiryžęs aprašyti vieno pasienio, apsaugos rajono atsitraukimą iš Klaipėdos krašto, tai Klaipėdos krašte vykusius įvykius aprašiau tik apgraišomis ir prabėgomis.

1939 m. kovo mėnuo palyginamai buvo gana gražus ir šiltas. Saulelė, skleidama šiltus spindulius, suaižė senelio Nemuno ledus. Nemunas jau pirmoje kovo mėnesio pusėje, šniokšdamas, kriokdamas, ledo gabalus trupindamas ir juos į Kuršių marias nešdamas, tapo laisvas nuo žiemos liekanų — ledo. Rambyno kalno pašlaitėse atokaitešnėse vietose pražydo ankstyvosios pavasarinės gėlės. Sužaliavo žolėlė ir atgijo visa gamta. Bet Klaipėdos krašto lietuviai nebegalėjo džiaugtis pavasariška nuotaka. Jis jautė, kad jam ir vėl gresia svetimųjų okupacija.

Tuo laiku teko gyventi Bitėnų kaime, Mažosios Lietuvos patriarko Martyno Jankaus sodyboje ir saugoti Lietuvos valstybės sieną. Vokietininkai jau viešai pradėjo kalbėti, kad po kelių dienų Klaipėdos kraštas bus vokiečių užimtas. Nuotikos prastos.

Dieną prieš vokiečių kariuomenės įžygiavimą į Klaipėdos kraštą, pasienietis Mackus, klausydamas Pragos (Čekoslovakijos) radijo muzikos, išgirdė trumpą pranešimą žinutę, kurioje buvo pasakyta, kad Klaipėdos kraštas po kelių valandų bus vokiečių okupuotas. Gavus tokią žinią, skambinam pasienio apsaugos vadui Klaipėdoje. Pastarasis pasako, kad jam apie tai nieko nėra žinoma, ir pasienio apsauga privalanti vykti įprasta tvarka. Vakarop jau ir vokietininkai pradėjo kalbėti, kad vokiečiai pradėjo žygiuoti į Klaipėdos kraštą. Ir vėl skambiname sektoriaus viršininkui Pagėgiuose. Pastarasis atsako trumpai: „Prašu nekelti panikos. Nieko panašaus nėra“.

Martynas Jankus skambina į Kauną užsienių reikalų ministerijon. Iš ten jam pranešama, kad tai esą paprasčiausi, nieko bendro su tikrove neturį gandai. Nors po tokių iš oficialių įstaigų pranešimų šiek tiek ir buvo apsiraminata, bet vyko ir savotiškas pasiruošimas. Per

naktį pasieniečiai nemigo. Klausėsi iš visų valstybių radijo pranešimų. Kauno ir Klaipėdos radijai veikė įprasta tvarka. Labai lakoniškai pranešinėjo, kad su vokiečiais vyksta derybos. Kokios derybos ir apie ką tariamasi, tai nė pusės žodžio. Lietuvos radijas baigia pranešimus ir, palinkėjęs ramios nakties, nustoja veikęs.

Apie pirmą valandą nakties išgirstame iš vienos Vokietijos radijo stoties „Sondermeldung“, ypatingą pranešimą, kuriame buvo pranešama, kad į Klaipėdos kraštą pradėjo žygi vokiečių kariuomenė. Vėl skambiname viršininkams. Ši kartą telefono centralė nieko neatsako. 8 val. rytą vėl bاندome susisiekti telefonu su viršininkais. Taip pat niekas neatsako. Pasiunčiamas pasienietis K. dviračiu į Pagėgius. Po trumpo laiko šis pasienietis grįžta atgal į Bitėnus ir praneša, kad jis ties Mikytais ant plento buvo sulaikytas vokiečių karių. Atėmę iš jo pistoletą bei diržą ir liepė vykti atgal. Esą Tilžė-Tauragė ir Pagėgiai-Smalininkai plentuose pilna vokiečių kariuomenės dalinių. Pasirodo, kad esame apstulti. Iš Ragainės per Nemuną pradėjo keltis SA smogikai. Kad būtų išvengta berėkalingų atakų, įsakoma sienos apsaugos tarnybai nedaryti trukdymų besikeliantiems laiveliais vokiečiams per Nemuną. Paliepiama visiems susirinkti prie rajono būstinės. Pradėta deginti įvairūs susirašinėjimai, o ypač slaptosios bylos. Per eilę metų tokių bylų buvo susidariusi didoka krūva. Be to, toj pat raštinėj buvo ir Bitėnų šaulių būrio bei oro apsaugos punkto bylos. Mat, tuose susirašinėjimuose bei slaptuose pranešimuose vokiečiai galėjo rasti daug jų akimis žiūrint, inkriminuojančios medžiagos apie vietos lietuvius. Įmestos į pečių bylos nedegė. Teko plėšyti atskirais lapais ir deginti. Per trejetą valandų bylos buvo sunaikintos.

Apie pietus, nuolat skambinant telefonu, pasisekė prisišaukti Lumpėnų pašto agentūros vedėją Bungi. Pastarasis paaiškino, kad jam esą įsakytą į pasienio rajonų skambinimus neatsakinėti ir jokių telefoninių sujungimų nedaryti. Tačiau jis savo rizika sujungė su Bitėnų rajonui priklausančiomis Bardėnų ir Šereitlaukių sargybomis. Šių sargybų vyrams įsakoma su visais ginklais susirinkti prie rajono būstinės Bitėnuose.

Apie 2 val. po pietų Martyno Jankaus sodyboje, didokoj aikštėj, susirenka apie 60 jaunų žvalių gerai apsiginklavusių vyrų. Visa Jankaus sodyba aptverta tvora. Aplink sodybą slankioja po kelis pistoletais apsiginklavę smogikai. Vieni iš jų pilnose uniformose, kiti tik ant rankovių užsidėję raudonus su „Hackenkrenz'u" raiščius. Dauguma iš jų prieina prie sodybos vartų, pasižiūri

11 — NAUJIENOS. CHICAGO 8. ILL.
— SATURDAY, JANUARY 14, 1956

ir grįžta atgal. Į vidų eiti nedrįsta. Vienas anksčiau tarnavęs pasienio apsaugoje (kilimo, rodos, iš šakių apskr.) Aniulaitis pasidaro aktyviausias smogikas. Mat, jis už įvairius nusižengimus buvo atleistas iš tarnybos ir apsigyveno Bitėnuose. Čia jis dirbo sutvėjo darbą. Ar tai jis pats norėdamas vokiečiams išiteikti, ar vokiečių pakurstytas, kas keiolika minučių atbėgdavo prie vartų ir reikalaudavo tuojau visiems nusiginkluoti ir jam pasiduoti. Vienas pasienietis šiam tipeliui pasakė, kad jeigu jis dar kartą ateis prie vartų, tai atgal nebegrįš. Bus nušautas. Aniulaitis pabijojo ir daugiau prie vartų nebesirodė.

Rajono viršininkas Naujalis surikiavo aikštėje visus vyrus ir, trumpai apibūdinęs padėtį, pareiškė, kad jis esąs nutaręs geruoju vokiečiams nepasiduoti. Čia laukias iki saulėlydžio. Po to laukų keleliais stengsis pasiekti naujai susidariusią Lietuvos sieną. Susitikus didesnį vokiečių kariuomenės dalinį, reikėtų vengti ginklo vartojimo. Vietiniams vokietininkams bei įvairių organizacijų nariams, nors jos būtų ir ginkluotos, nereikėtų leistis nuginkluojamiems. Šeimas reikėsia palikti vietoje. Vokiečiai per savo radiją užtikrinę, kad pasilikusioms tarnautojų šeimoms jie nieko nedarys. Iš viso vokiečiai ragino nebėgti nė vienam tarnautojui. Jie būsią aprūpinti darbu ir tarnybomis. Dar pridūrė, kad jei kuris iš pasieniečių nesutinka su jo nuomone, tai gali išeiti iš rikiuotės ir vykti kur jam patinka.

Iš apie 60 vyrų išėjo iš rikiuotės tik pasienietis Stalgys. Nusijuosė jis diržą, padėjo ant žemės, šalia paguldė šautuvą ir pareiškė, kad jis, būdamas klaipėdietis, Klaipėdos krašte ir pasiliksis. Visi kiti pareiškė, kad jie sutinka su viršininko nuomone ir drauge vyksią į neokupuotą Lietuvą. Juų tarpe buvo ir Klaipėdos krašto sūnų.

Tuo tarpu Martynas Jankus, susirūpinęs savo padėtimi, vaikščiojo susinervavęs po sodybą. Priėjęs prie pasieniečių, skundėsi dėl jam padarytos, anot jo, Kauno ponų kiaulystės. Jam dar vakar vakare iš užsienių reikalų ministerijos buvo užtikrinta, kad Klaipėdos kraštas greitai laiku dar nebūsią okupuotas. Jeigu jis būtų buvęs teisingai painformtuotas, tai būtų suspėjęs saugiai persikelti į Didžiąją Lietuvą. Dabar paliekamas vokietininkų malonei. Būdamas bejėgis, esąs priverstas pasilikti vietoje.

Visi pasieniečiai užjautė senelį, bet tik užjautė, daugiau jam kuo nors padėti negalėjo. Juk ir jų pačių bei jų šeimų likimas taip pat buvo neiškus.

Dar saulelei nenusileidus, visi pasieniečiai apsiginklavo. Kiekvienas nešėsi šautuvą ir pilnas šovinyneš šovinių. Dar po kelis šimtus šovinių kaspinuose. Visi turi 9 mm. pistoletą „Parabellum“. Ne tik apka-

bose, bet ir kišenėse pilna šovinių. Ant diržų pasikabiname po kelias granatas. Pasikinome buvusį rajono viršininko nuosavybėję arklių nedidelį vežimėlį. Į vežimėlį įsidedame kulkosvaidį ir jam kelias dėžes šovinių. Dar dalis ginklų palieka sandėly. Sandėlis užrakinamas. Laukiame įsakymo žygiui.

Saulelei slepiantis už kalnų ir miškų, dalinėlis pajuda ke lionėn. Praeinant Martyno Jankaus trobą, matau prie lango stovi jo dukrelė Elzė. Mojuoja nosinaite. Per skruostus rieda ašaros. Martynas Jankus dar šaukia užėiti pas jį. Prie durų sufinku Martyną Jankų. Šalia durų pastatyti rusiškas, vokiškas ir prancūziškas šautuvus. Rankoje laiko didelį karšką, su prancūziškais įrašais, kompasą. Susijaudinęs Jankus sako, kad jis šiuos šautuvus laikęs savo kambary kaip prisiminimą. Atvykusiems pas jį svečiams, ypač iš užsienio, galėjęs pasididžiuoti lietuvių karingumu. Jis parodydavęs atimtus iš priešu, kovojuosiu su lietuviais, šautuvus. Lenkai savo šautuvų neturėję, tai jis jo ir neturįs. Kompasą gavęs iš paties Klaipėdos igulos viršininko prancūzo Petisne per derybas. Prašo būtinai šiuos šautuvus ir kompasą pasiimti drauge. Vokiečiai, radę pas jį šautuvus, gali įtarti pasimojimu prieštintis. Pasakau, kad šautuvų drauge su šavim pasiimti negaliu, bet juos nunešiu į rajono būstinę. Kompasą patariu kur nors pasidėti.

Perbėgu aikštę ir šautuvus pastatau rajono būstinės kampe. Grįždamas atgal dar randu Jankų stovintį prie durų. Atsisveikindamas Martynas Jankus pabučiuoja į abu žandus ir pasako: „Nuvykęs į Tauragę, paskambink į Kauną ir pasakyk šiuos mano žodžius: Jūs Martyną Jankų, visą amžių dirbusį Lietuvos labui, pardavėt vokietininkams už juodošiškus grašius“.

(Mat, buvo įsitikinęs, kad jis sąmoningai vokiečiams atiduodamas).

Dar kartą paspaudęs mūsų tautos nenuilstamam veikėjui ranką, pradėjau vytis tolokai nuėjusį dalinėlį. Perbėges Jan-

(Tęsinys 12-me psl.)

Padėkime artimiesiems Lietuvoje ir Sibire

Primame žodžiu ir raštu pilnai apmokėtus medžiagų, avalynės, maisto ir vaistų užsakymus, parinktus iš katalogų, išvalome ir persiunčiame vartotus drabužius į Lietuvą, SSSR teritorijas ir visą Europą. Turime didelį patyrimą visame Amerikos žemyne. Garantuojame 100%.

Suntinius išsiunčiame kasdien. Lietuviškas ir sąžiningas patarnavimas.

Dirbame 6 dienas savaitėje: 8:30—6:30 val.

PATRIA GIFT PARCEL CO.
3741 West 26th Street
Chicago 23, Ill.
CRawford 7-2126

(Sketch.)

kaus sodelį, pamačiau prie vartelių stovint du uniofrmuotus iš Ragainės atvykusius smogikus. Vienas jų buvo Aniolaitis. Sekė einančius pasieniečius. Išsitraukiau iš makšties pistoletą, užsitačiau ir surikau: rankas aukštyti! Smogikai staigiai iš užnugario užpulė, sumišo ir, nerodydami nė mažiausio pasipriešinimo, pakėlė rankas. Įsakiau rankų nenuleidžiant apsigrįžti ir eiti iki sodo kampo.

Paėjus kelioliką metrų atbulas, apsigrįžau ir pasivijau dalinėlį. Teko eiti Jogaudų kaimo laukais. Dieną gerokai saulėlė šildė. Žemės paviršius buvo prisisunkęs vandens. Giliau žemėje dar laikėsi pašalas. Kojos klumpo į skystą molį. Kiekvienas žingsnis nežmoniškai vargino. Vos porą kilometrų paėjus, visi vyrai suprakaitavo. Prakaitas per veidus čiurkšlėmis bėgo. Jogaudų kaimą pasiekėme jau prieblandoje. Kelias čia jau gerokai buvo pradžiuvęs. Praeinant kaimą, kai kurie grūmojo kumštėmis. Kiti mojavo baltomis nosinaitėmis. Merginos siuntė bučkius. Baigiant temti pasiekėme Palumpių dvarą. Kelias kirto Pagėgių-Šmalininkų plentą. Kryžkelėje buvo susirinkę keliasdešimt žmonių. Ant plento stovėjo du vokiečių kariuomenės sunkvežimiai. Mūsų dalinėliui priėjus prie plento, vokiečiai užvedė mašinas ir nuvažiavo. Susirinkę civiliai ir smogikai, nors ir šaipėsi, bet paliesti nedrįso. Pasiekėme Kerkutviečių kaimą. Čia pasienietis I. truputį pasiliko nuo dalinėlio. Užpuolė jį keturi ginkluoti smogikai ir nuginklavo. Išlaikę visą naktį pas vieną ūkininką, rytojaus dieną paleido. Nuo Kerkutviečių kaimo kelelis vėl pasidarė molėtas ir klampus. Šiaip taip dasimušėme iki Opilankių dvaro. Vieškelis Vilkiškiai-Lauksargiai buvo visai sausas. Rajono viršininkas nutarė šiuo vieškeliu eiti iki Tilžės-Tauragės plento ir per Lauksargius pasiekti Didžiąją Lietuvą.

Paėję kokią kilometrą šiuo vieškeliu, pastebėjome plente didelį vokiečių kariuomenės judėjimą. Reikėjo keisti kelio kryptį. Grįžome truputį atgal ir pasukome lauko keleliu palei Jūros upę. Paėjus kiek ir šis kelelis pasibaigė. Teko tad klampoti laukais ir krūmynais. Naktį pradėjus šalti, žemės paviršiuje užsidėjo pluta, kuri žmogaus svorio neatlaikė, bet ėjimą pasiutėškai sunkino. Be to, nors ir geras arklys, bet įklampusį vežimėlį nepajėgdavo ištraukti. Reikėjo ne tik patiems bristi per klampynes, bet dar ir arkliui padėti traukti vežimėlį. Šiuos tris ar keturius kilometrus teko žygiuoti mažiausiai porą valandų.

Pačiame vidurnakty pervargę, peršlapę priėjome prie pat naujai susidariusios sienos mažą kaimelį. Čia du vokiečių kariai ir vienas civilis sulaukė

ir pranešė, kad vargiai jie mus galėsia per sieną praleisti. Jiems rajono viršininkas pastebėjo, kad tiek kelio padarę, kažin ar vyrai sutiksia geru ju nusiginkluoti. Užnugary pasigirdo šautuvų užtaisymo braškėjimas. Du vyrukai pradėjo krapštytis apie kulkosvaidį. Vokietis kariškis, turįs puskarininkio laipsnį, paprašė penkias minutes palaukti. Jis paskambinsias į štabą. Nepraėjus nė porai minučių, atbėgo ir pranešė, kad galime eiti. Pats palydėjo iki sienos ir palinkėjo geros sėkmės.

Vos tik spėjome pereiti sieną, ir vėl sulaukė mus, bet jau savieji. Pasirodo, užėjome ant 7 pėstininkų pulko išsidėsčiusios gynimuisi vienos kuopos. Kuopos vadas mūsų reikalu paskambino į pulko štabą. Iš štabo gaunamas įsakymas visus įjungti į sienos apsaugą. Rajono viršininkas pareiškia, kad šio įsakymo jis negalės vykdyti, nes visi vyrai peršlapę, pervargę ir reiklaingi poilsio. Leidžiama vykti į Tauragę. Vykdami į Tauragę, sutikome laukuose ne tik kariuomenę ir ginkluotus šaulius, bet ir prie pat Tauragės miesto ant tilto pastatytus kelis prieštankinius pabūklėlius. Apie 2 val. nakties pasiekėme Tauragę ir suėjome į šaulių namus. Šaulių namuose pilna šaulių. Sukinėjasi pilnoj kautynių aprangoj karininkai. Apie 3 val. vienas karininkas pranešė, kad prieš valandą laiko latviai taip pat Lietuvai įteikė ultimatumą. Jie reikalauja perleisti jiems Mažeikius ir Palangą. Po pusvalandžio šią žinią atšaukė.

Pradėjęs veikti Kauno ra-

dijas kas kelias minutes kartojto įsakymą, kad Žemaitis ir Benderis pasiduotų, nes Klaipėdos kraštas perleistas vokiečiams. Pasirodė, kad Viešvilės rajono viršininkas Žemaitis ir jo padėjėjas Benderis, ryto metą atsikėlę, pastebėjo, kad jų namas smogikų apsuptas. Nutarė jie geru ju nepasiduoti. Pastatė lange kulkosvaidį ir pareikalavo, kad smogikai nuo jų langų pasitrauktų, nes priešingu atveju paleisą kulkosvaidį į darbą. Vokiečiai, nenorėdami ginklo vartoti, pranešė apie padėtį Kaunui. Kaunas, neturėdamas kitų galimybių pranešti, pasinaudojo radijo bangomis. Kadangi šiem dviem vyram nebuvo progos radijo klausytis, tai jie laikėsi ir toliau. Tik apie pietus vokiečiai įteikė jų viršininko raštišką įsakymą. Po to, atvežę juos prie sienos, paleido. Už tą jų žygį lenkai apdovanojo juos Žalgirio kardais, kuriuos užplūdusios Lietuvą aziatų ordos atėmė, ir Žemaitį ištrėmė į Sibirą, o Benderis atsidūrė tremtyje.

Kitą dieną Tauragės mieste pilna buvo iš Klaipėdos krašto atbėgusių pasieniečių, geležinkeliečių, muitininkų, paštininkų, šaulių, karių ir šiaip civilių žmonių. Visi sakėsi, kad jie irgi atbėgę taip, kaip stovį, palikę šeimas Dievo valiai. Iš 13 pagrindinių pasienio apsaugos rajonų vienintelis Bitėnų rajonas atėjo palyginus gana varkingai ir net turimus ginklus atsinešė. Kiti, staigiai užklupę, bėgo kaip kam pasitaikė.

Vėliau ir šeimos pradėjo atsirasti. Vokiečiai pasilikusioms šeimoms keltis į Didžiąją Lietuvą jokių kliūčių nedarė.

Priešingai — net padėjo. Su tarnautojų šeimomis Tauragėj atsirado ir Martynas Jankus. Pasirodė, kad jo sodybą pasieniečiams apleidus, per naktį jis slapstėsi. Vėliau nuėjo pas pasieniečio Noviko šeimą, persirengė moteriškais rūbais, apsupo galvą didele skara ir kaip serganti "moteris", vokiečiams net nepatikrinus dokumentų, atsirado mūsų pusėje.

Pravartu pastebėti, kad oficialioji vokiečių kariuomenė su buvusiais tarnautojais bei jų šeimomis gana korektiškai elgėsi. Tuo tarpu vietos vokiecininkai, pasigavę bėgančius tarnautojus, kai kuriuos gerokai apmušė.

Reikia pasakyti, kad mūsų buvusios vyriausybės iki paskutinės minutės slėpimas tikrosios padėties ir nepranešimas karinių informacijų daliniams bei nusipelnusiems asmenims buvo ir dar dabar tebėra sunkiai suprantamas dalykas. Nejaugi galėjo tai būti nedovanotinas apsileidimas?

Duona ir įveirias skanias bulkutes kepta
BRUNO'S KEPYKLA
3339 SO. LITUANICA AVE.
Tel.: CLIFFSIDE 4-6376
Pristatome į visas krautuves ir restoranus taip pat išsiunčiam į visus artimuosius miestus.

JŪSŲ APDRAUSTI INDĖLIAI NEŠ 1/2% DIDESNĮ DIVIDENDĄ KAIP IKI ŠIOL PAS **ST. ANTHONY SAVINGS** Pradedant 1956 m. Sausio 1 d.

VELTUI... KELIONĖ AUTOBUSU

bus apmokėta vykusiems ne toliau 50 mylių
ir pradėjusiems naują sąskaitą
su \$50.00 ar daugiau!

VELTUI... TERMOMETRAI

su kiekvienu \$50.00 ar didesniu indėliu!

KAD GAVUS MŪSŲ PADIDINTĄ DIVIDENDĄ, NEREIKIA PINIGUS IŠLAIKYTI ILGĄ LAIKĄ. JIS BUS IŠMOKĖTAS KAS ŠEŠI MĖNESIAI... ATIDARYKITE SĄSKAITĄ DABAR IR TAPKITE TURTINGESNI PER 1956 METUS!

ST. ANTHONY SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

1447 SO. 49th COURT, CICERO 50, ILL.

Atidara kasdien. Uždara trečiadieniais

Tel.: TOWNHALL 3-8131 ir 8132

JUOZAS GRIBAUŠKAS, Vedėjas